

Gemensam årsrapport utredning och lagföring 2017

Utgivare: Polismyndigheten, Box 12256, 102 26 Stockholm och Åklagarmyndigheten, Box 5533, 114 85 Stockholm.
Dnr: A868.568/2016, Saknr: 902 och ÅM2018-215.

Innehåll

Sammanfattning – hur har det gått?	3
Inledning.....	5
Uppdraget	5
Rapportens huvudsakliga struktur.....	5
Genomförande och metoder	6
Allmänna förutsättningar för verksamheten.....	7
Polis och åklagare i samverkan	10
Effektivare samverkan.....	10
Pågående gemensamt utvecklingsarbete	10
Resultat – utredning och lagföring	15
Ärendeutveckling	16
Lagföring.....	23
Handläggningstider	27
Allmänhetens förtroende och bemötandet av brottsutsatta	29
Särskilt viktiga samverkansområden.....	30
Bilaga 1 – Verksamhetsutfall per brottskategori.....	39
Bilaga 2 – Definitioner av centrala begrepp och resultat	41
Bilaga 3 - Brottindelning	45

Sammanfattning – hur har det gått?

Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har i sina regleringsbrev för 2017 i uppdrag att gemensamt analysera och bedöma resultatet för verksamheten utredning och lagföring samt att redovisa de insatser som myndigheterna gemensamt har vidtagit, eller som pågår, i syfte att förbättra denna verksamhet.

För att gemensamt kunna bedöma och analysera det myndigheterna åstadkommit tillsammans är det nödvändigt att identifiera de indikatorer/nyckeltal som bäst beskriver hur myndigheterna har klarat uppdraget. Nedan följer en genomgång av det som Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten tillsammans tycker är viktigt att svara upp mot för att bedöma hur det har gått för verksamheten under 2017.

Att det som kommer in hanteras

De ärenden som kommer in till polisen hanteras endera av polisen enbart eller både av polis och av åklagare. Det sistnämnda sker antingen tillsammans och samtidigt i åklagarledda förundersökningar eller genom att slutförda polisledda förundersökningar redovisas till åklagare. Inflödet av ärenden till polisen var oförändrat jämfört med 2016 och uppgick till drygt 1,2 miljoner ärenden. Vid slutet av året hade det totala antalet ärenden som var öppna hos polisen minskat. Antalet ärenden som varit öppna mer än ett år hade dock ökat något vid årets slut.

Av de ärenden som polisen avslutade 2017 hade förundersökning inletts i större utsträckning än 2016 (förundersökningsandel). Antalet ärenden som polisen redovisade till åklagare ökade med drygt 3 procent.

Totalt sett hanterades det som kom in. Arbetet med att minska de öppna ärendena, och då särskilt de äldre öppna ärendena, behöver dock fortsätta under 2018.

Att lagföring sker

Av de ärenden som polisen bearbetade under 2017 redovisades en något lägre andel till åklagarna (utredningsandel¹). Även kvaliteten i utredningarna, lagföringskvoten, minskade något, men den ligger fortfarande på en hög nivå. Att brottsutredningar håller en god kvalitet och kan ligga till grund för lagföring är givetvis viktigt. Under 2017 lagfördes fler personer för brott än året innan. Det innebär att en lång trend av minskat antal personer lagförda för brott bröts.

Att det går rimligt fort

Den genomsnittliga tiden från det att förundersökning inleds till det att en färdig utredning redovisas till åklagare ökade under året med 8 dagar till 121 dagar. Åklagarnas tid för att fatta beslut i åtalsfrågan ökade något, från 15 till 16 dagar, men får alltså anses kort.

Även om den ökade medelgenomströmningstiden till viss del kan förklaras av balansavarbetningar behöver polis och åklagare fortsätta arbetet med att minska handläggningstiderna.

Att allmänheten känner förtroende och att brottsutsatta är nöjda med bemötandet

Den nationella trygghetsundersökningen (NTU) visar att förtroendet för rättsväsendet har minskat jämfört med 2016. Av befolkningen hade 55 procent ett stort förtroende för rättsväsendet, jämfört med 61 procent 2016.

¹ Andel ärenden redovisade till åklagare av alla ärenden där förundersökning genomförts.

Av de personer som har utsatts för brott under de senaste tre åren och som varit i kontakt med polis eller åklagare har ca hälften en positiv erfarenhet av deras arbete även om andelen minskat något.

Resultatet inom särskilt viktiga samverkansområden

Antalet inkomna ärenden om sexualbrott ökade jämfört med 2016. Antalet personer som lagfördes för sexualbrott ökade också, men det gjorde även genomströmningstiderna och balanserna. Samma utveckling kan ses avseende brott mot barn, även om den i det fallet inte är riktigt lika tydlig avseende antalet inkomna ärenden och lagförda personer. För våld i nära relation minskade antalet inkomna ärenden och lagförda personer medan medelgenomströmningstiden ökade. Arbetet med att förverka utbyte av brott hade under året en påtagligt positiv utveckling.

Den gemensamma analysen och bedömningen

När det gäller utredningsresultatet är det positivt att både antalet ärenden som polisen redovisat till åklagare och bearbetade ärenden² ökade under året. Sett över tid ligger dock ärendeproduktionen på en låg nivå. Det är emellertid positivt att antalet lagförda personer har ökat.

Det är också positivt att antalet öppna ärenden totalt minskade under året även om de fortsatt ligger på höga nivåer. De ärenden som varit öppna mer än ett år ökade däremot. Samtidigt ökade genomströmningstiderna generellt vilket betyder att polis och åklagare behöver fortsätta arbetet med att minska handläggningstiderna.

Det är angeläget att polis och åklagare fortsätter sitt arbete med att öka förtroendet och nöjdheten hos allmänheten.

Möjligheterna att ytterligare förbättra resultatet har försvårats av det stora antalet skjutningar och andra grova brott. Den omfattande mängden grova brott har bundit upp stora utredningsresurser.

Sammantaget görs bedömningen att utredningsresultatet förbättrades något under 2017 jämfört med 2016. Det ska dock konstateras att den ökande ärendeproduktionen (ärenden redovisade till åklagare), i ett längre perspektiv, fortfarande ligger på en låg nivå och att ett fortsatt arbete behövs med att förbättra utredningsverksamheten ytterligare.

Åtgärder för att utveckla och förbättra

Regeringsuppdraget om förstärkt samverkan³ har satt än mer fokus på vikten av att det gemensamma arbetet är effektivt och präglas av hög kvalitet. Att formerna och forumen för samverkan fortsätter att utvecklas är därför centralt. Av särskild vikt är att polis och åklagare fortsätter att hålla fokus på att hantera inte bara det som kommer in utan även det som ligger i balans.

Under 2017 fortsatte det gemensamma arbetet med att utveckla ärende- och brottsamordningen. Bland annat genomfördes konferenser, kompetensutveckling och det it-stöd som togs fram under 2016 vidareutvecklades. Detta har bland annat lett till att arbetet mot frekvent brottsaktiva personer har blivit mer effektivt och strukturerat, samt att misstankar och ärenden per individ oftare utreds och redovisas i ett sammanhang till Åklagarmyndigheten.

² Antalet slutredovisade ärenden med inledd fu eller förenklat utredningsförfarande.

³ Gemensamt regeringsuppdrag om förstärkt samverkan som redovisas senast den 31 maj 2018, diarienummer: Ju2017/01056/PO.

Inledning

Uppdraget

Åtterrapporeringskravet lämnades av regeringen i december 2016 i respektive myndighets regleringsbrev för 2017. I regleringsbreven anges att Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten gemensamt ska analysera och bedöma resultatet för verksamheten utredning och lagföring. Även de insatser som myndigheterna gemensamt har vidtagit, eller som pågår, i syfte att förbättra brottsutredningsverksamheten ska redovisas. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 29 mars 2018.

Rapportens huvudsakliga struktur

Rapporten ska spegla båda myndigheternas arbete under 2017 med utredning och lagföring. Uppdraget är avgränsat till att omfatta verksamheten utredning och lagföring vilket påverkar omfattningen av vad som redovisas om utvecklingsåtgärder. Resultatredovisningen avser att täcka hela flödet från anmälan av brott till beslut om lagföring eller beslut som avslutar handläggningen.

Den som vill få en redovisning av de väsentligaste uppgifterna som ingår i respektive myndighets uppdrag kan ta del av årsredovisningarna för 2017.

Polis och åklagare i samverkan

Rapporten inleds med ett avsnitt där formerna för samverkan mellan polis och åklagare översiktligt beskrivs tillsammans med det utvecklingsarbete som gemensamt har bedrivits under året.

Resultatet – hur det har gått för verksamheten

Hur det har gått för verksamheten är många gånger beroende av vilka förutsättningar som funnits. I rapporten redovisas resultaten av verksamheten samt analys och förklaringar till varför resultaten ser ut som de gör där sådana kunnat identifieras och bedöms relevanta. För att gemensamt kunna bedöma och analysera det myndigheterna åstadkommit tillsammans är det nödvändigt att identifiera de indikatorer/nyckeltal som bäst beskriver hur myndigheterna har klarat uppdraget. Nedan följer en genomgång av det som Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten tillsammans tycker är viktigt att svara upp mot för att bedöma hur det har gått för verksamheten.

Att det som kommer in hanteras

Förmågan att rätt omhänderta uppgiften att utreda brott är kopplad till att ärenden sett över tid avarbetas i samma takt som det kommer in nya ärenden. För att kunna bedöma myndigheternas *ärendehantering* är därför utvecklingen av balanserna viktig, liksom hur många ärenden där förundersökning genomförs och redovisas. I analysen av balansutvecklingen är omfattningen av inflödet av ärenden en viktig faktor.

Att lagföring sker

Ett grundläggande syfte med strafflagstiftningen är att få medborgarna att avhålla sig från att begå brott. Om det ska vara verkningsfullt så krävs att den kriminella handlingen med regelbundenhet leder till *lagföring*. Det finns många olika sätt att mäta hur framgångsrikt arbetet med att klara upp brott är. Omfattningen av *antalet* lagförda personer bedöms vara det mått som i sammanhanget bäst beskriver den nationella utvecklingen under ett år. I analysen av den utvecklingen är antalet ärenden redovisade till åklagare och utredningsandelen – andelen ärenden redovisade till åklagare av alla ärenden där förundersökning genomförts – viktiga. Även mått över antalet och andelen lagföringsbeslut, ställt i relation till alla åklagarbeslut, ingår i redovisningen. Andelen lagföringsbeslut i relation till alla beslut (lagföringskvot) används för att få en indikation på kvaliteten i förundersökningarna.

Att det går rimligt fort

Rimliga *handläggningstider*, det vill säga att utredning och lagföring inte tar onödigt lång tid, är viktigt för både misstänkta och brottsutsatta men också för att möjligheterna till bevisning inte ska hinna försämrats. En sen reaktion medför dessutom att kopplingen mellan den kriminella handlingen och lagföringen blir mindre tydlig.

Tiden det tar att utreda brott kan mätas på olika sätt. Tiden från det att ett ärende inkommer till polisen till dess att ärendet redovisas till åklagare speglar bäst den relevanta tidsåtgången för brottsutredningar. Till den tiden ska beslutstiden hos åklagarna läggas för att man ska få en samlad bild av tiden för utredning.

Att allmänheten känner förtroende och att brottsutsatta är nöjda med bemötandet

Det är angeläget att de som utsatts för brott anser att de har fått ett professionellt bemötande av polis och åklagare, inte minst för *förtroendet* för vår verksamhet och därmed för benägenheten att anmäla och delta i brottsutredningar som leder till att brott kan klaras upp. Det är också viktigt att allmänheten har förtroende för hur vi sköter vårt uppdrag – för den upplevda tryggheten, för regelefterlevnaden, för att undvika privata uppgörelser, m.m. Uppgifter om förtroende finns att hämta från Brottsförebyggande rådets (Brås) nationella trygghetsundersökning (NTU).

Att vi samverkar inom särskilt viktiga områden

Resultatet redovisar i huvudsak den totala utrednings- och lagföringsverksamheten. Det är dock skillnad på hur det har gått för verksamheten om det exempelvis är fler som lagförts för hastighetsöverträdelser eller fler som lagförts för sexualbrott. För vissa brottstyper är det extra viktigt att polis och åklagare har en god samverkan. Inte sällan är dessa brott även förknippade med särskilda utmaningar att utreda samtidigt som det finns förväntningar hos såväl lagstiftaren, uttryckt genom exempelvis frister och återrapporteringskrav, som hos brottsutsatta och allmänhet i övrigt. För att kunna leva upp till detta behöver polis och åklagare ha ett nära samarbete och ett särskilt fokus på att utarbeta gemensamma metoder för den enskilda brottstypen.

Det finns några områden där det är särskilt viktigt att polis och åklagare samverkar och som i mycket hög grad utreds gemensamt. I denna rapport är dessa

- sexualbrott
- brott mot barn
- våld i nära relation
- förmågan att återta utbyte av brott och brottslig verksamhet (brottsutbyte).

Genomförande och metoder

Projektets arbetsformer och organisation

En arbetsgrupp med representanter från båda myndigheterna har genomfört uppdraget. Polismyndigheten representerades av medarbetare från ekonomiavdelningen och nationella operativa avdelningen (Noa). Åklagarmyndigheten representerades av medarbetare från ekonomiavdelningen och överåklagaren för samordning och analys. Respektive myndighet har haft ansvaret för texter och statistik inom sitt ansvarsområde.

Metoder

För redovisningen av resultatutvecklingen har en gemensam brottsstruktur använts. Arbetsgruppen har tagit fram statistiskt underlag för tio brottskategorier enligt polisens PRR-struktur⁴ på nationell nivå. Vad

⁴ PRR-struktur står för *Polisens resultatrapporter* och omfattar 10 brottskategorier, för ytterligare beskrivning se bilaga 3.

gäller redovisningen av brottsområden där samverkan är av särskild vikt har Åklagarmyndighetens definition använts för brottskategorierna sexualbrott, brott mot barn, våld i nära relation samt brottsutbytesfrågor. I bilaga 3 i den här rapporten finns en utförligare beskrivning och redovisning av brottsindelningarna.

Polisens och Åklagarmyndighetens mått vad gäller antal är inte direkt jämförbara. Polisen redovisar antal ärenden medan Åklagarmyndigheten redovisar antal brottsmisstankar. Ett ärende kan innehålla flera brott och ett brott kan avse flera misstänkta personer. För varje misstänkt person kan det finnas en eller flera brottsmisstankar. Ett utgående ärende hos polisen motsvarade i genomsnitt 1,5–2 inkomna brottsmisstankar hos Åklagarmyndigheten. Denna kvot varierar dock mellan olika brottskategorier och mellan olika tidsperioder.

Åklagarmyndigheten hanterar ytterligare brottsmisstankar utöver de som kommer från polisen. Misstankarna kan även komma från andra myndigheter, exempelvis Tullverket. Dessutom kan Åklagarmyndigheten lägga till brottsmisstankar i ärenden som ursprungligen kommit in från polisen, exempelvis om ytterligare brott upptäcks under utredningen. Nya brottsmisstankar skapas även om fler misstänkta tillkommer för brott som redan finns i utredningen.

Allmänna förutsättningar för verksamheten

Förändringar i verksamhetsresultat bedöms ofta i förhållande till utfallet föregående år. I ett sådant kort perspektiv kan ofta större omvärldshändelser eller interna förändringsarbeten ha en stor påverkan på verksamheten och dess resultat. Redovisningen behöver därför sättas i relation till sådana händelser eller förändringsarbeten som både i det korta och långa perspektivet kan påverka verksamhetsresultatet, såväl positivt som negativt.

Det är framförallt två sådana områden som behöver beaktas i redovisningen av resultatet. Dessa är

- den anmälda brottslighetens utveckling över tid
- skjutningar och andra grova brott.

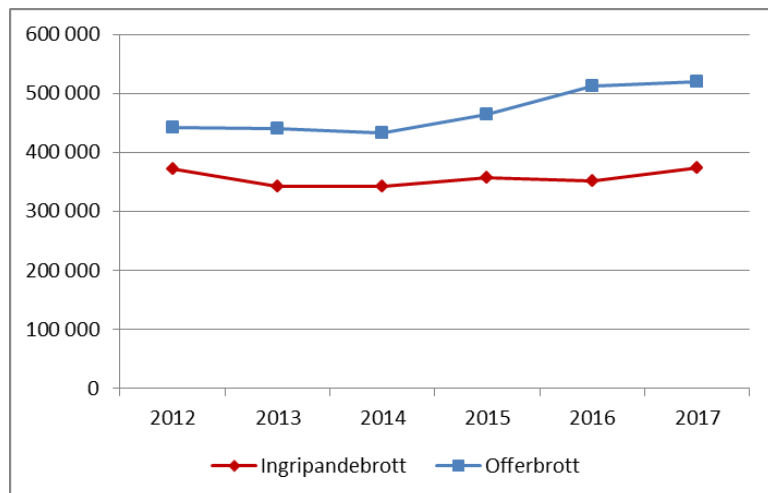
Den anmälda brottslighetens utveckling över tid

Brottsligheten (inkomna ärenden och anmälda brott) har varit relativt konstant under de senaste sex åren. Inflödet varierar visserligen, men i relativt liten omfattning. Detta innebär dock inte att brottsligheten är oförändrad. Under ytan finns tydliga trender när det gäller brottslighetens struktur och omfattning. Dessa trender påverkar polisens verksamhet och resultat, och i förlängningen även Åklagarmyndighetens.

Jämfört med föregående år har ingripandebrotten⁵ ökat med ca 6 procent (se figur 1). Ingripandebrotten utgör en mycket hög andel av de inkomna ärendena som redovisas till åklagare eftersom det där ofta finns en identifierad misstänkt person. När inflödet av ingripandebrott ökar, ökar samtidigt antalet ärenden redovisade till åklagare i betydligt större omfattning än vid ökning av inflödet för andra typer av brott. Att antalet ingripandebrott ökat kan ha flera orsaker. En kan vara en ökad aktivitet från polisens sida vilket är fallet inom brottskategorin trafikbrott. Denna ökade aktivitet ligger också i linje med medborgarnas önskan och upprättande av medborgarlöften inom dessa områden.

⁵ Med ingripandebrott menas de brott som vanligtvis upptäcks genom spaningsinsatser från exempelvis polis. I detta exempel har narkotikabrott, trafikbrott, butikstillgrepp och övriga specialstraffrättsliga brott använts.

Figur 1. Antalet till polisen anmälda brott avseende ingripandebrott och offerbrott 2012-2017

Även offerbrotten⁶ ökade något (+ 1,2 %, se figur 1) jämfört med 2016. Det är framför allt övriga brott mot person som ökat, exempelvis sexuellt ofredande, utnyttjande av barn för sexuell posering, kränkande fotografering och ärekränkning. Även det nya brottet olovlig identitetsanvändning⁷ har påverkat ökningen av anmälda brott inom offerbrotten.

Förutsättningarna för att klara upp brott varierar

Det finns ett antal faktorer som påverkar möjligheten att redovisa och klara upp brott. En sådan faktor är att brottskategorierna och brotten i de olika brottskategorierna har olika karaktär. Olika karaktär kan vara att det exempelvis ofta finns gärningsperson och vittnen redan i utgångsläget medan det i andra fall saknas vilket påverkar resultatet.

En annan faktor att ta hänsyn till är att polis och åklagare varken kan eller ska utreda alla anmälda brott. Det finns en rad orsaker till detta. En förundersökning behöver inte inledas om det till exempel är uppenbart att brottet inte går att utreda. Det är heller inte alltid motiverat, till exempel av processekonomiska skäl, att lägga ned stora utredningsresurser på att utreda alla brott. Vissa brott kan vara så genuint svårlösta att de åtgärder och resurser som skulle krävas för en utredningsframgång inte står i rimlig proportion till brottets allvarlighetsgrad. Ibland är det inte ens teoretiskt möjligt att klara upp ett brott, till exempel vid påhittade brottsanmälningar. Förväntningar om att alla brott ska klaras upp är alltså inte realistiska.

Förändringar i utredningsresultatet beror inte bara på vad som händer inom myndigheterna, utan också på vad som händer i omvärlden. Det är relativt vanligt att förändringar i utredningsresultat beror på faktorer som i varierande grad är svåra eller omöjliga för polisen eller Åklagarmyndigheten att påverka. Det kan exempelvis vara förändringar i brottsstruktur, brottsmodus eller anmälningsbenägenhet.

⁶ Offerbrott är exempelvis våldsbrott, övriga brott mot person, bedrägeribrott m.m. vilka också använts som illustration i figur 1.

⁷ Infördes 1 juli 2016 och innebär att någon olovligen använder en annan persons identitetsuppgifter och utger sig för att vara honom eller henne och därigenom ger upphov till skada eller olägenhet.

Mer om förutsättningar att klara upp brott, brottets karaktär och uppklaringsbarhet finns att läsa i tidigare gemensamma rapporter från Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.⁸

Skjutningar och andra grova brott

Polisens statistik visar att det under 2017 genomfördes 320 skjutningar i Sverige. Som en följd av dessa dödades 43 personer och 140 skadades. Detta är en markant ökning sett över tid. En så stor mängd grova brott binder också stora resurser från polisens sida, både för den brottsförebyggande verksamheten och för utredningsverksamheten. För utredningsverksamheten bidrar detta till att andra grova våldsbrott inte kan utredas i önskvärd takt.

Sverige har varit relativt förskonat från terrorattentat, men den 7 april 2017 inträffade ett attentat vid Drottninggatan i Stockholm. Den här typen av händelser kräver mycket stora polisiära resurser initialt, i närtid och under det efterföljande utredningsarbetet. Under utredningsskedet och i de fall åtal väcks binds även åklagare upp av arbetet med enskilda stora ärenden.

Under året riktades även en rad attacker mot polisen och också mot enskilda poliser. Attackerna och utredningarna om dessa kan i vissa fall kräva omfattande utredningsresurser.

⁸ Exempelvis *Gemensam årsrapport utredning och lagföring 2014, Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens gemensamma redovisning av resultatet avseende utredning och lagföring enligt regleringsbrevets återrapporteringskrav*. Dnr: A001.274/2014, ÅM-A 2015/0334.

Polis och åklagare i samverkan

Effektivare samverkan

Ökad samverkan mellan myndigheter väntas leda till ökad effektivitet. Åklagarmyndigheten och Polismyndigheten samverkar i en rad gemensamma frågor. Inför bildandet av Polismyndigheten förändrade Åklagarmyndigheten sin organisation så att den överensstämmer med polisens regioner, vilket bland annat syftade till förbättrade förutsättningar för samverkan. Efter båda myndigheternas omorganisation har samverkan har funnit sina nya former på samtliga nivåer.

På den centrala nivån finns flera fasta strukturer för insyn och ömsesidig påverkan, inte minst ett råd för central samverkan där problemområden, rutinfrågor och operativa utvecklingsfrågor regelbundet behandlas. Åklagare medverkar i polisens nationella operativa ledningsgrupp och i operativa rådet⁹. Cheferna för respektive myndighet träffas regelbundet för diskussion och inriktning i gemensamt angelägna frågor.

I den regionala samverkan kan särskilt nämnas uppbyggnaden av de regionala samverkansråd och andra strukturer som framför allt avser att realisera satsningen mot organiserad brottslighet, ärende- och brottsamordning¹⁰ samt brottsbekämpningen i särskilt utsatta bostadsområden. Ledningen för polisens regioner respektive åklagarnas områden träffas regelbundet för diskussion och inriktning i gemensamt angelägna frågor.

Sedan länge är den lokala samverkan omfattande. Utöver samarbetet i de enskilda ärendena sker systematisk återkoppling och samverkan mellan åklagare och olika grupper av utredare och andra polisfunktioner. Frågor om uppföljning och utveckling behandlas också på återkommande möten på chefsnivå.

På flera nivåer sker även en gemensam diskussion kring myndigheternas resultat, exempelvis med stöd av det statistikverktyg som Åklagarmyndigheten och polisen gemensamt tog fram 2015 och i arbetet med den här rapporten. Myndigheterna samverkar också på nationell nivå genom sina respektive utvecklingscentrum.

Pågående gemensamt utvecklingsarbete

I följande avsnitt redovisas några av myndigheternas gemensamma utvecklingsarbeten och insatser som gjorts eller pågår för att förbättra brottsutredningsverksamheten. Därutöver pågår arbete inom respektive myndighet i syfte att utveckla den egna verksamheten.

Regeringsuppdrag om förstärkt samverkan

I februari 2017 beslutade regeringen om ett uppdrag till Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten att ytterligare förstärka sin samverkan i det brottsutredande arbetet. Uppdraget innebar bland annat att

⁹ Operativa rådet har i uppgift att prioritera den nationella strategiska inriktningen samt att besluta om användandet av aktionsgrupperna och andra multidisciplinära resurser i enskilda insatser. Rådet består av chefer från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Kustbevakningen, Tullverket, Försäkringskassan, Migrationsverket och Arbetsförmedlingen.

¹⁰ Brottsamordning är systematiska analyser av brott för att identifiera mönster och tillvägagångssätt och därefter jämföra spår och annan information från brottsplatser för att undersöka om det finns gemensamma faktorer som kan tala för till exempel samma gärningsman. Ärendesamordning omfattar bland annat att ärenden mot samme misstänkte ska samordnas och utredas samtidigt.

Åklagarmyndigheten skulle stötta Polismyndigheten med åklagarresurser. Under 2017 arbetade ett antal åklagare hos polisen. En del av dem var tillfälligt anställda av polisen, medan andra var tillfälligt placerade där. Syftet med uppdraget var dels att öka produktionen av ärenden som redovisas till åklagare, dels att minska antalet ärenden i balans. Uppdraget avslutades 28 februari 2018 och ska redovisas senast 31 maj 2018.

Verktyg för gemensam uppföljning

Polisens uppföljning baseras på ärenden, medan åklagarnas baseras på brottsmisstankar. I många hänseenden har det därför saknats en gemensam lägesbild att utgå från när verksamhetens resultat diskuterats.

Ett gemensamt statistiskt uppföljningsverktyg, den så kallade Påken (Polis – Åklagare – Kvalitet), togs fram under 2015 och redovisar volymer, genomströmningstider och lagföring för grupper av brottstyper uppdelat på polisledda och åklagarledda brottsmisstankar. Under 2016 utvecklades verktyget för att ge ytterligare möjligheter att ta fram statistik på polisområdesnivå. Statistiken används idag som ett komplement till respektive myndighets befintliga uppföljning.

Ytterligare ett gemensamt uppföljningsverktyg har utvecklats, den så kallade Vupån (Volymuppföljning – Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten). Det redovisar bland annat inkomna ärenden, andel öppna ärenden (även äldre än sex månader) och lagföringsmått totalt och per polisregion. Uppgifterna tas fram varje månad och skillnaden jämfört med samma månad året innan redovisas. Verktyget har varit uppskattat för att kunna följa arbetet enligt regeringsuppdraget om förstärkt samverkan och kommer att komma till fortsatt användning även sedan uppdraget avslutats.

Nationella beredningsgruppen

Under nationella operativa avdelningens (Noas) ledning finns en särskild nationell beredningsgrupp med representanter (främst utredningschefer) från polisregioner, Polismyndighetens ekonomiavdelning, nationellt forensiskt centrum (NFC), Åklagarmyndigheten och Brottsförebyggande rådet (Brå). Gruppen har till uppgift att

- analysera avvikelser i utredningsresultaten och faktorer som påverkar resultaten
- ta fram förbättringsförslag
- identifiera och sprida bra arbetsmetoder.

Arbetet har bland annat lett till att operatörerna i polisens kontaktcenter (PKC) nu i större utsträckning håller målsägandeförhör och vidtar andra förstahandsåtgärder vilket ökat möjligheten att säkra bevis och fullfölja förundersökningar till lagföring.

Vidare har brotts- och ärendesamordningen samt fokus på brottsaktiva utvecklats. Där har ett it-stöd tagits fram och arbetssättet håller på att införas vid polisregionerna. Detta ger möjlighet att mer resurseffektivt bedriva och fullfölja förundersökningar.

Den dagliga styrningen och att arbeta i team är också viktigt för rätt prioritering och ärendefördelning. Detta arbetssätt ger större effektivitet och flexibilitet. Särskilda insatser har också genomförts för att hantera ärendebalanserna, bland annat har ärenderevisioner genomförts.

Resultatanalysforum

I resultatanalysforum analyseras utvecklingen av polisens resultat löpande under året. I forumet diskuteras även metoder för uppföljning och analys. Forumet leds av polisens ekonomiavdelning och består av

representanter (främst controllers/analytiker) från samtliga polisregioner, de flesta av de nationella avdelningarna samt från Brå och Åklagarmyndigheten.

Under 2017 diskuterades bland annat regeringsuppdraget *Polisens uppföljningsmodell*, trygghetsundersökningen *NTU-lokal* och resultatredovisning på lokalpolisområdesnivå. Åklagarmyndigheten informerade bland annat om arbetet med *brottsutbytesfrågor*. Därutöver har polisregioner och avdelningar redovisat olika utvecklingsarbeten inom uppföljning. Brå presenterade ett antal rapporter, bland annat *Brottsutvecklingen i Sverige, Att minska isoleringen i häkte, Stora förundersökningar och brottmål*.

I arbetet med att bedöma polisens resultat har dessa diskussioner, kunskapsutbyten och uppdrag som genomfördes varit till stöd och hjälp.

Ärende- och brottssamordning

Ibland förekommer en och samma person samtidigt för utredning i flera sammanhang, kanske på skilda orter. En effektiv handläggning förutsätter att polis och åklagare förmår att identifiera sådana fall och säkerställa en samordnad hantering.

Under våren 2017 genomfördes en ärendesamordningskonferens där styrdokumentet för ärendesamordningen presenterades. Representanter från samtliga polisområden och från Åklagarmyndigheten deltog. Vid konferensen genomfördes arbeten med syfte att öka kunskap och förståelse för vikten av enhetlighet för att uppnå en effektivare ärendesamordning.

Under 2016 tog it-avdelningen fram en applikation i it-stödet Status, och denna utvecklades vidare under 2017. Polisregionerna ärendesamordnar och genomför regelbundna ärenderevisioner med hjälp av Status. Detta har lett till att arbetet mot frekvent brottsaktiva personer har blivit mer effektivt och strukturerat. Polismyndigheten konstaterar att antalet brottsaktiva med 5 eller flera brottsmisstankar har minskat med ca 40 procent sedan april 2017. Samtidigt har antalet brottsmisstankar för personer med 5 eller fler brottsmisstankar minskat med nästan 50 procent.

Det arbete som pågick under 2017 för att uppnå en ärendesamordning där misstankar och ärenden per individ oftare utreds och redovisas i ett sammanhang till Åklagarmyndigheten, kommer att fortsätta under 2018.

Under hösten 2017 genomfördes en brottssamordningskonferens med deltagare från samtliga polisregioner och med medverkan av några åklagare. Liksom vid konferensen om ärendesamordning genomfördes arbeten med syfte att öka kunskap och förståelse för vikten av enhetlighet för en effektivare brottssamordning, även internationellt. Polismyndighetens förmåga att upptäcka brottsserier utvecklades under 2017. Detta bland annat genom bättre fokus, fler brottssamordningsfunktioner, ökad kompetens och tillgång till bättre it-stöd.

I samband med myndighetsombildningen delades begreppet ärende- och brottssamordning i två processer. Detta har medfört ökat fokus på brottssamordning där fler funktioner etablerats, exempelvis förundersökningsledare, forensiker och internationella operativa handläggare.

En annan effekt av fokuseringen är fortsatt utveckling i omhändertagandet av dna-träffar. Under året fördjupades samarbetet inom EU för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet och terrorism (Prümrådsbeslutet). Ytterligare tre länder blev dna-operativa¹¹ vilket resulterade i en mängd nya spår mot

¹¹ Dna-operativ innebär att länder automatiskt söker dna-profiler i varandras dna-register.

person bland annat gällande våldtäkter, stölder, rån, inbrott i bostad och försök till mord. I dagsläget utbyter Polismyndigheten dna-träffar med 19 EU-länder.

Brottssamordningen utvecklade under 2017 en ökad kompetens genom veckovisa möten med representanter från polisregionerna. Till detta kommer att enmyndighetsmodellen har ökat den dagliga dialogen mellan polisregionerna och möjligheterna till ett effektivt informations- och erfarenhetsutbyte över landet. Det gäller främst i frågor som rör nya tillvägagångssätt, seriebrottslighet, iakttagelser och underrättelseinformation om internationella stödligor.

Det it-stöd för brottsamordning som togs fram under 2016 utvecklades vidare under 2017. För att ytterligare öka användningen genomfördes utbildningar för användare.

Ett utvecklat bästa arbetssätt

Under året fortsatte Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten sin samverkan i projektet ”Brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna och barn – ett utvecklat bästa arbetssätt”. En uppföljning av hur arbetssättet införts i olika delar av polisens och åklagarens arbete påbörjades under hösten 2017. Arbetet med uppföljningen fortsätter under del av 2018. Se vidare i avsnittet *Särskilt viktiga samverkansområden*.

Forensisk verksamhet

Den forensiska verksamheten är en viktig förutsättning för den utredningsverksamhet som bedrivs av polis och åklagare. Genom teknisk information och bevisning stöttar den forensiska verksamheten rättsväsendets aktörer genom att ge svar på frågor om samband och om en händelses förlopp.

För att kunna minska handläggningstiderna för forensiska undersökningar i mål med häktade personer krävs en väl utvecklad samverkan mellan nationellt forensiskt centrum (NFC), och Åklagarmyndigheten och polisens utredningsverksamhet. Under 2017 ägde tre samverkansmöten rum mellan Åklagarmyndigheten, NFC och nationella operativa avdelningen (Noa) vid Polismyndigheten.

Vid dessa möten betonades särskilt hur metodutvecklingen inom NFC kan förbättras, hur åklagarna och de polisiära förundersökningsledarna kan förbättra sina beställningar av kriminaltekniska undersökningar samt vikten av att avbeställa undersökningar som inte längre är påkallade.

I samarbete med NFC har Åklagarmyndighetens handbok i kriminalteknik uppdaterats och reviderats. Handboken, som färdigställdes i maj 2017, presenterades för representanter för samtliga åklagarkammare vid ett seminarium i september. Vid detta seminarium, där även företrädare för NFC deltog, behandlades särskilt frågan om hur åklagare i samband med själva beställningsmomentet av forensiska undersökningar kan bidra till en effektiv forensisk process med kortare handläggningstider.

Under 2017 deltog Åklagarmyndigheten även vid samtliga tre möten vid Forensiska rådet.

Kompetensutveckling

Åklagare i de olika åklagarområdena utbildade under året förundersökningsledare och utredare inom polisen i olika ämnesområden. De polisiära förundersökningsledarna erbjuds också kontinuerligt praktikplatser vid Åklagarmyndigheten som åtagit sig att bereda ca 200 platser per år. Samverkan och återkoppling från åklagare till polisen sker regelbundet på både regional och lokal nivå i syfte att utveckla verksamheten och höja kvaliteten. Flera åklagarområden har mängdbrottsnätverk som används i kontakten med polisen, vilket medfört effektivare och mer strukturerad samverkan.

I början av året hölls en gemensam konferens för myndigheternas finansiella utredare och revisorer. Under konferensen bildades ett nätverk för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling avseende arbetet mot att eliminera vinster av brott.

Resultat – utredning och lagföring

I avsnittet redovisas utfallet för verksamheten utredning och lagföring för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten.

De huvudsakliga mått som används i denna rapport framgår av tabell 1 nedan. Måtten beskrivs närmare i bilaga 2.

Polisens och Åklagarmyndighetens mått vad gäller antal är inte direkt jämförbara. Polisen redovisar ärenden medan Åklagarmyndigheten redovisar brottsmisstankar. Ett ärende kan innehålla flera brott och ett brott kan avse flera misstänkta personer. För varje misstänkt person kan det finnas en eller flera brottsmisstankar. Ett utgående ärende hos polisen motsvarar ungefär 1,5–2 inkomna brottsmisstankar hos Åklagarmyndigheten. Denna kvot varierar dock mellan olika brottskategorier och mellan olika tidsperioder.

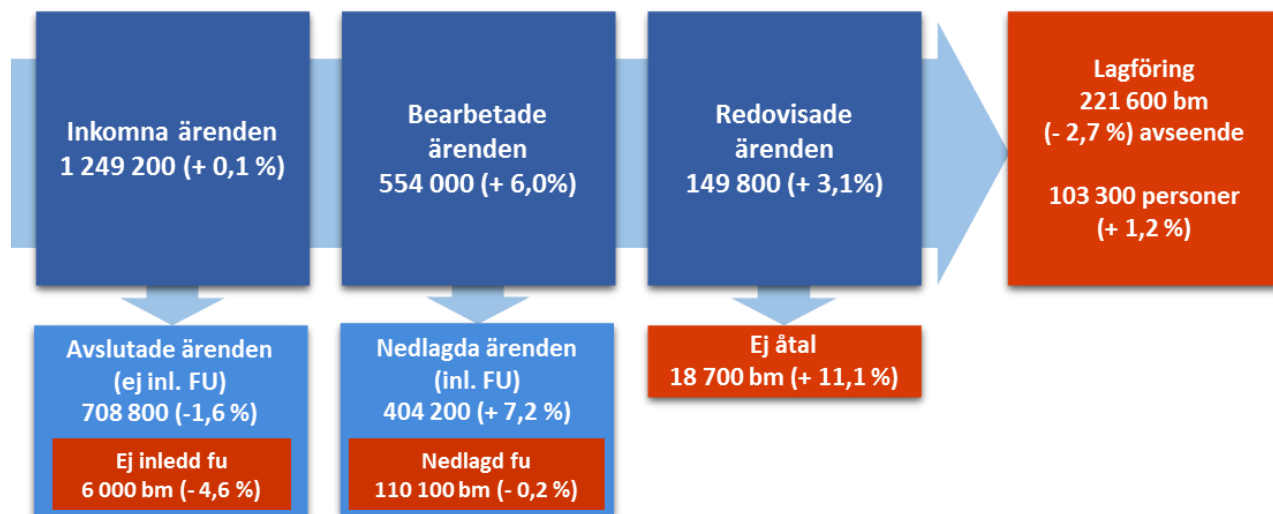
Tabell 1. Övergripande resultatmått för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten 2015–2017

	(Källa)	2015	2016	2017	2016-2017
Antal inkomna ärenden till polisen	(P)	1 280 633	1 247 777	1 249 154	0,1 %
Antal bearbetade ärenden	(P)	543 959	522 441	554 047	6,0 %
Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)	(P)	29,7%	27,8%	27,0%	-0,8 %-enheter
Antal ärenden redovisade till åklagare ¹	(P)	161 488	145 365	149 819	3,1 %
Antal inkomna brottsmisstankar till åklagare	(ÅM)	439 083	408 744	422 452	3,4 %
Antal öppna ärenden totalt (både åklagar- och polisledda FU)	(P)	140 997	157 032	154 265	- 1,8 %
Antal lagföringsbeslut av åklagare ²	(ÅM)	261 708	227 802	221 628	-2,7 %
Antal personer med lagföringsbeslut ²	(ÅM)	110 391	102 083	103 280	1,2 %
Andel brottsmisstankar som lett till lagföring ²	(ÅM)	64,8%	63,1%	62,2%	-0,9 %-enheter
Lagföringskvot (andel positiva lagföringsbeslut av beslutade brottsmisstankar) ²	(ÅM)	93,0%	93,1%	92,2%	-0,9 %-enheter
Medelgenomströmningstid (dagar) för ärenden redovisade till åklagare	(P)	107	113	121	7,4 %
Genomströmningstid (från färdigt fu-protokoll till åklagarbeslut)	(ÅM)	16	15	16	4,2 %

¹ Antal slutredovisade ärenden med inledd förundersökning (FU) eller där förenklat redovisningsförfarande till åklagare (RB 23:22 m.m.) använts.

² Med lagföring och lagföringsbeslut avses åklagares beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

Figur 2. Flöde över Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens utredningsprocess 2017 – från inkommet ärende till beslut om åtal (antal avrundat till närmaste 100-tal)

Blått visar polisens ärenden. Rött visar brottsmisstankar (bm) där åklagare fattat beslut. Åklagarbeslut i skeden innan redovisning utgör delmängder av polisens ärenden.

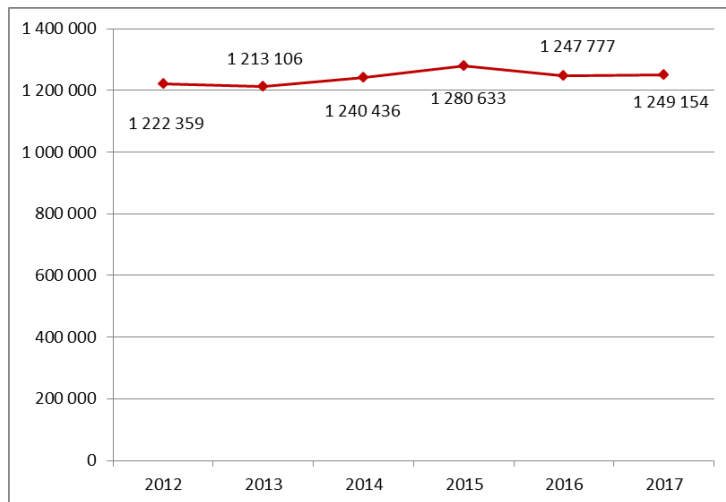
Ärendeutveckling

- Inflödet (ärenden) till polisen var oförändrat. Trafikbrott, skadegörelsebrott och narkotikabrott ökade medan bedrägeribrott m.m. och tillgrepp i butik minskade.
- Förundersökningsandelen (andel bearbetade ärenden av alla avslutade ärenden) ökade till knappt 44 procent.
- Utredningsandelen (andelen ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden) minskade något medan antalet ärenden redovisade till åklagare ökade med drygt 3 procent.
- Inflödet av brottsmisstankar till åklagare ökade med 3 procent, främst ökade bedrägeribrott och narkotikabrott.
- Öppna ärenden totalt minskade medan äldre öppna ärenden ökade. Hos Åklagarmyndigheten ökade dock de öppna ärendena (åklagarledda).

Inkomna ärenden till polisen

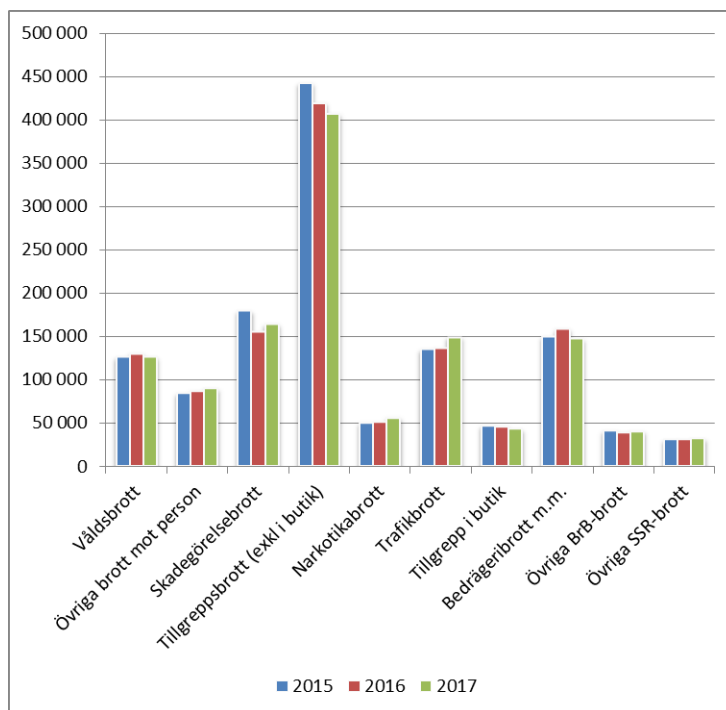
Antalet inkomna ärenden var drygt 1 249 000 och är oförändrat (+ 1 377, + 0,1 %) jämfört med 2016. I flera av brottskategorierna var förändringarna små men i fem brottskategorier skedde relativt stora förändringar. Dessa är trafikbrott, skadegörelsebrott, narkotikabrott, bedrägeribrott m.m. och tillgrepp i butik.

Figur 3. Antalet till polisen inkomna ärenden 2012–2017

Brottskategorier som ökade mest är trafikbrott, skadegörelsebrott och narkotikabrott medan brottskategorierna bedrägeribrott m.m. och tillgrepp i butik minskade mest.

Figur 4. Antalet till polisen inkomna ärenden per brottskategori, 2015–2017

Ökningen av antalet inkomna ärenden avseende trafikbrott (+ 13 214, + 9,8 %) avser *beteendebrott i trafiken* som ökade mycket kraftigt. Även brottskoderna *smitning* och *smitning, parkeringskada* ökade. Dessa är inte ingripandebrott, och utredningsandelen är mycket låg. Ökningen av trafikbrottsärenden skedde i samtliga polisregioner.

Även skadegörelsebrotten ökade (+ 9 093, + 5,9 %). Den kraftigaste ökningen skedde i polisregion Syd, Stockholm, Nord och Öst. I polisregion Väst minskade däremot antalet inkomna skadegörelsebrott och

enligt polisområde Storgöteborg är orsaken att kollektivtrafiken (Västtrafik) ändrat sitt anmälningsförfarande. Tidigare anmäldes varje upptäckt tagg (klotter), men nu anmäls endast de taggar som är fångade på övervakningsfilm, det vill säga där det finns ett bevisunderlag.

Antalet inkomna ärenden avseende narkotikabrott ökade (+ 5 272, + 10,5 %) och det är framför allt narkotikabrott avseende bruk, innehav respektive överlåtelse som ökade. Ökningen avser samtliga polisregioner förutom Öst där antalet inkomna ärenden minskade.

Antalet inkomna bedrägeribrottsärenden minskade jämfört med 2016 (- 11 414, - 7,2 %). Bedrägeri, datorbedrägeri minskade något (- 3 057, - 4,8 %) och utgörs i huvudsak av kort- och kreditköp i annans namn (identitetsintrång). Anmälningar gällande bedrägerier med hjälp av faktura (falsa fakturor, bluffakturor eller annonsbedrägerier) minskade mycket kraftigt (- 4 626, - 33,1 %), vilket främst beror på en tillfällig mycket kraftig ökning i oktober 2016 på grund av falska parkeringsböter.

Även bedrägeri med kontokort minskade kraftigt (- 1 394, - 16 %) och övrigt bedrägeri minskade (- 2 799, - 8,2 %). Minskningarna avser troligen främst kredit- respektive annonsbedrägerier och beror på att åtgärder vidtagits av exempelvis Blocket och Tradera för att motverka annonsbedrägerier och att en del onlinebutiker förbättrat sina säkerhetsrutiner vid beställning över nätet.

För tillgrepp i butik minskade antalet inkomna ärenden (- 3 113, - 6,9 %). Minskningen omfattar samtliga polisregioner förutom Bergslagen. Minskningen var kraftigast i polisregionerna Väst och Syd. Den beror troligen främst på en lägre anmälningsbenägenhet men i delar av dessa regioner har polisen jobbat enligt medarbetarinitiativet *Trygg i butik*, en metod som används för att minska antalet stölder ur butik.

Antalet inkomna våldsbrottsärenden minskade med ca 3 procent (- 3 959). Minskningen omfattar främst olika typer av misshandelsbrott och den omfattar samtliga polisregioner. Antalet inkomna ärenden avseende våldtäkter (inklusive försök) ökade dock kraftigt (läs mer om våldtäkter under avsnittet *Särskilt viktiga samverkansområden, sexualbrott*) och dödligt våld (fullbordat och försök) ökade med ca 9 procent. Läs mer om skjutningar och dödligt våld under avsnittet *Allmänna förutsättningar för verksamheten*.

Andel ärenden där förundersökning genomförts

Förundersökningsandelen (andel bearbetade ärenden av alla avslutade ärenden) ökade under 2017. Under perioden 2012–2015 har förundersökningsandelen i medeltal legat på knappt 44 procent. Den har varierat under perioden men minskade framförallt under 2015–2016. År 2017 ökade den och uppgick till 44 procent. Det är framför allt i brottskategorierna bedrägeribrott m.m., övriga brott mot person och övriga brottsbalksbrott som andelen förundersökningar har ökat.

Ärenden redovisade till åklagare

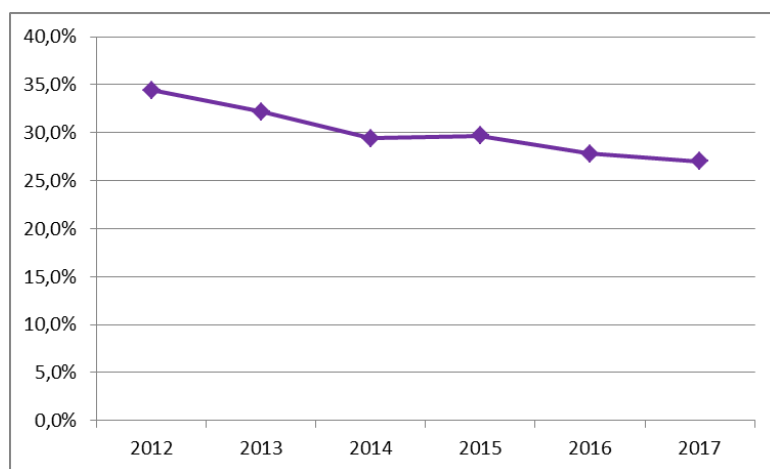
Antalet ärenden redovisade till åklagare ökade något (+ 4 454, + 3,1 %) och uppgick till cirka 149 800. Detta är första gången sedan 2009 som det skett en ökning av antalet ärenden redovisade till åklagare. Även om antalet ärenden redovisade till åklagare totalt ökade finns det relativt stora variationer inom de olika brottskategorierna. Brottskategorierna narkotikabrott, trafikbrott, skadegörelsebrott och bedrägeribrott m.m. var de som ökade mest (+ 8–11 %).

En bidragande orsak till den ökade ärenderedovisningen inom narkotika- och trafikbrott är polisens ökade aktivitet inom dessa brottskategorier med anledning av medborgarlöften och samverkansöverenskommelser som polisen träffat med kommuner utifrån lokala problembilder och medborgarnas önskemål. Även regeringsuppdraget om förstärkt samverkan får antas ha bidragit till

ökningen¹².

De brottskategorier som minskade var främst våldsbrott och tillgreppsbrott. Antalet redovisade våldsbrottsärenden minskade något (- 523, - 2,7 %). Minskningen omfattar alla typer av våldsbrott utom våldtäkter. Misshandelsbrott är den typ av våldsbrott där redovisningen av ärenden till åklagare antalsmässigt minskade mest.

Figur 5. Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden) 2012–2017

Under perioden 2012–2016 minskade utredningsandelen från att inledningsvis ligga på cirka 34 procent till att under åren 2014–2016 minska till 28–29 procent. År 2017 minskade utredningsandelen ytterligare (- 0,8 procentenheter) och ligger nu på 27 procent.

Förändringarna är relativt små för flera av brottskategorierna. De största minskningarna har inträffat i brottskategorierna tillgrepp i butik (- 2,6 procentenheter), trafikbrott (- 2,2 procentenheter) och övriga specialstraffrättsliga brott (- 1,8 procentenheter).

Vanligtvis finns ett samband mellan antalet redovisade ärenden och antalet inkomna ärenden. Antalet ärenden redovisade till åklagare ökade i de brottskategorier där antalet inkomna ärenden ökade, och minskade i de brottskategorier där antalet inkomna ärenden minskade. Det enda undantaget är bedrägeribrott m.m. där antalet ärenden redovisade till åklagare ökade trots att inflödet minskade.

Antalet ärenden som redovisas till åklagare påverkas av i vilken omfattning förundersökningsbegränsning¹³ används. Om ärenden inte hade förundersökningsbegränsats skulle troligen en del av dessa ha redovisats till åklagare. Antalet förundersökningsbegränsade ärenden ökade med 16 procent (+ 4 092) under 2017.

¹² För mer utvecklat resonemang kring detta se kommande regeringsuppdrag om förstärkt samverkan som redovisas senast 31 maj 2018.

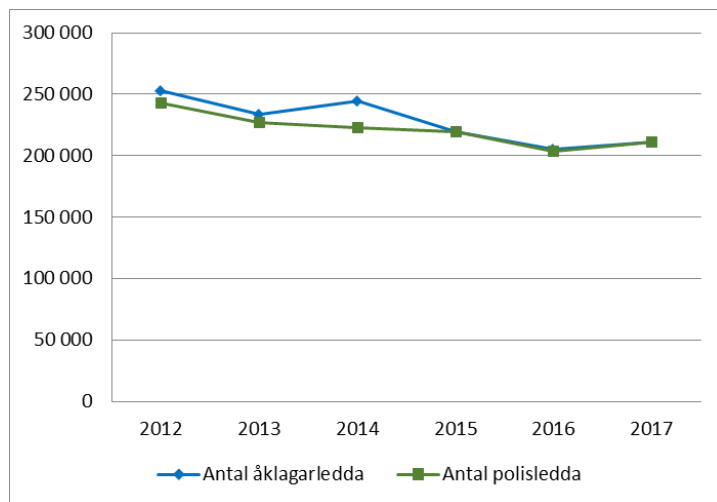
¹³ Förundersökningsbegränsning innebär att brottsutredningar i vissa fall kan begränsas till de mest väsentliga delarna för att få en snabb och effektiv lagföring. Om polis och åklagare avstår från att utreda ett brott, dvs. använder sig av förundersökningsbegränsning, så handlar det oftast om att en och samma person är misstänkt för många brott och att straffet inte skulle påverkas av om man utreder ännu ett. Syftet är att resurserna ska användas så effektivt som möjligt, i första hand till att utreda och lagföra andra brott.

Inkomna brottsmisstankar till åklagare

Åklagare har till uppgift att handlägga de ärenden och brottsmisstankar som polisen överlämnar och kan inte i någon större utsträckning påverka omfattningen av inflödet. Uppgiften att leda förundersökningar är delad mellan åklagare och polis. Det är främst vid allvarigare brottslighet som utredningen leds av åklagare. Den närmare uppdelningen är reglerad mellan myndigheterna. Med åren har tillämpningen kommit att bli alltmer strikt gällande vilka utredningar som ska vara åklagarledda. Det innebär att polisen leder och – när det är motiverat – lägger ned en större andel förundersökningar i stället för att ärendet registreras in och beslutas av en åklagare.

Åklagarmyndighetens inflöde utgörs därmed av två huvuddelar, dels anmälningar om brott i de förundersökningar som ska ledas av åklagare, dels färdiga utredningar där polisen varit förundersökningsledare (se figur 6). De senaste tre åren har fördelningen av förundersökningsledarskap varit ungefär lika för inkomna brottsmisstankar, hälften har varit åklagarledda och hälften polisledda.

Figur 6. Antalet till åklagare inkomna brottsmisstankar för åklagarledda respektive polisledda utredningar, 2012–2017

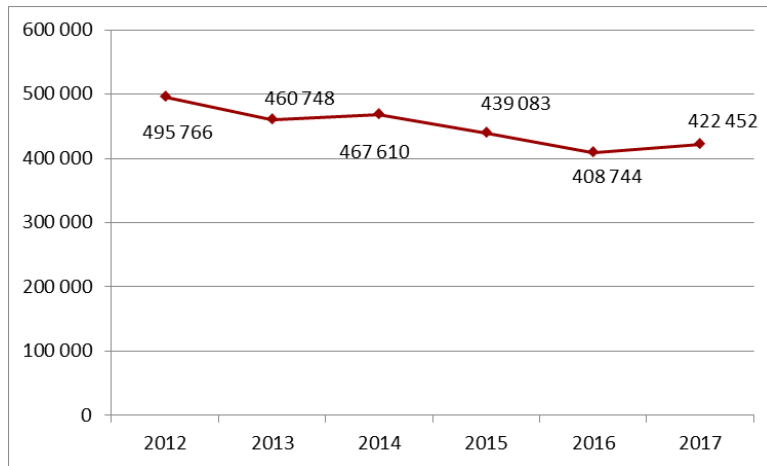
Om utvecklingen av inflödet till åklagare jämförs med polisens utflöde behöver hänsyn tas till hur vanligt det är att åklagare är förundersökningsledare för den aktuella typen av brott. Där detta är huvudregeln (exempelvis vid många våldsbrott och andra brott mot person) hänger utvecklingen av inflödet närmast samman med utvecklingen av polisens *bearbetade ärenden*, eftersom åklagare vanligen får in ärendena och brottsmisstankarna i dessa i anslutning till att förundersökning inleds. För brott där polisen vanligen självständigt leder utredningen (t.ex. trafikbrott och butikstillgrepp) hänger utvecklingen av inflödet till åklagare närmare samman med hur antalet *redovisade ärenden* från polisen utvecklats.

Det totala inflödet av brottsmisstankar till åklagare ökade med 3 procent mellan 2016 och 2017, från 408 700 till 422 500. Störst var ökningen för bedrägeribrott m.m. (+ 29,5 %) och narkotikabrott (+ 9,9 %). Även för övriga brottsbalksbrott, övriga brott mot person och trafikbrott ökade antalet inkomna brottsmisstankar, med ca 4 procent. Av de sju geografiska åklagarområdena hade alla utom ett ökat inflöde under 2017.

Det är dock inte alla brottskategorier som uppvisar en ökning av inflödet av brottsmisstankar till åklagare. I kategorierna tillgreppsbrott och tillgrepp i butik minskade det med drygt 8 procent. Övriga specialstraffrättsliga brott minskade med 4,5 procent, våldsbrott och skadegörelsebrott minskade båda med knappt 3 procent.

Det är viktigt att framhålla att statistik som bygger på brottsmisstankar är förhållandevis känslig för enstaka mycket stora ärenden, vilket innebär att stora variationer mellan år kan ha sin grund i ett fåtal ärenden. Under senare år har detta varit tydligt, inte minst inom brottsgrupperna bedrägeribrott m.m. och narkotikabrott.

Figur 7. Antalet till åklagare inkomna brottsmisstankar 2012–2017

Öppna ärenden

Antalet öppna ärenden minskade marginellt (- 2 767, - 1,8 %) och uppgick vid utgången av december 2017 till cirka 154 300. Ärenden som varit öppna 3–12 månader minskade med 6 procent medan äldre än 12 månader ökade med drygt 5 procent. Öppna ärenden för åklagarledda förundersökningar ökade jämfört med 2016.

Ärendebalanserna låg vid utgången av 2016 på den högsta nivån i jämförelse med samma tidpunkt för perioden 2011–2016. Under 2017 sjönk antalet öppna ärenden och var vid utgången av året knappt 2 procent lägre än för motsvarande tidpunkt 2016. Utredningsverksamheten bearbetade fler ärenden och redovisade fler ärenden till åklagare–trots den höga andelen öppna ärenden som fanns att hantera från året innan och det oförändrade inflödet av inkomna ärenden. Jämfört med tidigare år är ärendebalanserna dock fortfarande högre.

Den höga andelen äldre öppna ärenden har påverkat utredningsresultatet negativt. Möjligheten att redovisa ett ärende minskar generellt ju äldre ärendet blir. Eftersom förundersökning inletts för det stora flertalet öppna ärenden innebär det att när de väl avslutas, kommer en större andel läggas ned och en mindre andel redovisas till åklagare än normalt. Detta påverkar utredningsandelen och därmed utredningsresultatet negativt.

Antalet öppna ärendena har minskat för tillgreppsbrott (exkl. i butik), trafikbrott, skadegörelsebrott, bedrägeribrott m.m., tillgrepp i butik och övriga specialstraffsrättsliga brott. För många av dessa brottstyper är förundersökningen polisledd och ärendet har ännu inte kommit till åklagare, vilket kan förklara att öppna ärenden minskat hos polisen men inte hos åklagare. För narkotikabrott, övriga brott mot person, och övriga BrB-brott har antalet öppna ärenden ökat.

Lagföring

- Antalet lagförda personer ökade något, till 103 300, men antalet och andelen lagföringsbeslut minskade.
- Kvaliteten (lagföringskvoten) i utredningarna minskade något men är fortfarande på en hög nivå - 92 procent.

Lagförda personer och lagföringsbeslut

I begreppet lagföring ingår åklagarens beslut om åtal, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse¹⁴ samt beslut om företagsbot¹⁵ som ersättning för straff.

Räknat på personnivå lagförde åklagare något fler personer än året innan, 103 300 personer 2017 och 102 100 personer 2016 (+ 1,2 %). Det är första gången i befintlig tidsserie, som sträcker sig tillbaka till 2010, som antalet lagförda personer ökat. Den generella statistiken över lagförda personer baseras på uppgifter som saknar detaljerad information om vilka brott personen lagförts för. Det är därför svårt att göra en närmare analys av om det är några särskilda typer av brott som ligger bakom utvecklingen. På övergripande nivå kan dock konstateras att den största ökningen av antalet lagförda personer skedde i narkotikaärenden (+ 4,8 %) medan antalet lagförda personer i våldsärenden minskade (- 4,4 %).

Räknat per brottsmisstanke minskade antalet lagföringsbeslut med 6 200 eller närmare 3 procent mellan 2016 och 2017, från 227 800 till 221 600. Antalet minskade för de flesta brottstyper, men kraftigast var minskningen för bedrägeribrott m.m. (- 5 298, - 17,9 %). Denna minskning beror på att det de senaste åren fattats beslut om lagföring i ett fåtal bedrägeriärenden med extremt många brottsmisstankar. Något sådant extremärende förekom inte 2017, däremot lagfördes fler personer för bedrägeribrott 2017 än 2016. För övriga brottsbalksbrott och tillgreppsbrott minskade också antalet lagföringsbeslut påtagligt. De brottskategorier där antalet lagföringsbeslut ökade är övriga brott mot person samt trafikbrott och narkotikabrott.

Utredningarnas kvalitet

Lagföringskvoten¹⁶, som är en kvalitetsindikator, minskade med nästan 1 procentenhet men ligger kvar på en mycket hög nivå (92,2 %). Den effektiva lagföringskvoten¹⁷ ökade marginellt vilket beror på en ökad användning av förundersökningsbegränsning inom polisen. Det överensstämmer också med utvecklingen att åklagare fattade betydligt färre beslut om åtalsunderlåtelse under 2017.

Lagföringskvoten varierade för de olika brottskategorierna – från 83 till 97 procent. Lagföringskvoten var för flera brottskategorier oförändrad men minskade något för övriga brott mot person, tillgreppsbrott (exkl. i butik), narkotikabrott, trafikbrott, bedrägeribrott m.m., övriga specialstraffrättsliga brott samt övriga BrB-brott och ökade marginellt för skadegörelsebrott. Lagföringskvoten minskade marginellt i fem av polisregionerna. Spridningen av lagföringskvoten mellan polisregionerna är relativt liten och ligger mellan 89 och 94 procent.

¹⁴ En åtalsunderlåtelse innebär att brottsutredningen leder till en notering i belastningsregistret men inte till någon påföljd. Inkluderar straffvarning till unga lagöverträdare.

¹⁵ Åklagare kan yrka på företagsbot för brott som begås i näringsverksamhet.

¹⁶ Andelen positiva lagföringsbeslut där förundersökning letts av polis eller åklagare av beslutade brottsmisstankar.

¹⁷ Andel positiva lagföringsbeslut, exklusive åtalsunderlåtelser som inte avser ungdomar under 18 år, av beslutade brottsmisstankar i ärenden som letts av polis eller åklagare.

Den effektiva lagföringskvoten ökade med 0,5 procentenheter (till 87,8 %) jämfört med samma period året innan, och med nästan 2 procentenheter sedan 2015.

En del av de ärenden som redovisas till åklagare skickas tillbaka för att förundersökningarna behöver kompletteras med information. Kompletteringsvolymen¹⁸ var 16 procent 2017 vilket är på samma nivå som 2016.

Åklagarnas beslut

För varje brottsmisstanke där åklagaren tagit ställning i åtalsfrågan räknas ett beslut i statistiken. Det gäller oavsett om det är på förundersökningsstadiet eller om det är ett beslut baserat på en färdigställd utredning. Antalet beslut minskade med 4 800 (- 1,3 %) mellan 2016 och 2017. De största procentuella förändringarna skedde i brottskategorierna bedrägeribrott m.m. (- 10,6 %) och tillgreppsbrott (- 9,8 %). I två av de sju geografiska åklagarområdena minskade antalet beslut medan övriga fem hade ökande eller oförändrat antal.

Antalet beslut hänger av naturliga skäl tätt samman med antalet inkomna brottsmisstankar. Dock finns en viss eftersläpning av siffrorna beroende på utrednings- och beslutstider, vilket är förklaringen till att exempelvis antalet beslut om bedrägeribrott m.m. minskade trots att antalet inkomna brottsmisstankar ökade. Som en konsekvens av detta ökade antalet brottsmisstankar under utredning och brottsmisstankar där åklagare ska fatta beslut.

Som nämnts i det inledande kapitlet om förutsättningar för verksamheten varken kan eller ska polis och åklagare utreda alla anmälda brott. För att skapa en bild av hur mycket som är möjligt att klara upp har Åklagarmyndigheten, utifrån ett antal kategorier, gjort en uppdelning av samtliga brottsmisstankar som hanterats vid myndigheten. Kategorierna avser att spegla vilken typ av handläggning som varit aktuell hos åklagare, vilket i sin tur ger en indikation på förutsättningarna för uppkläring. Kategorierna är följande:

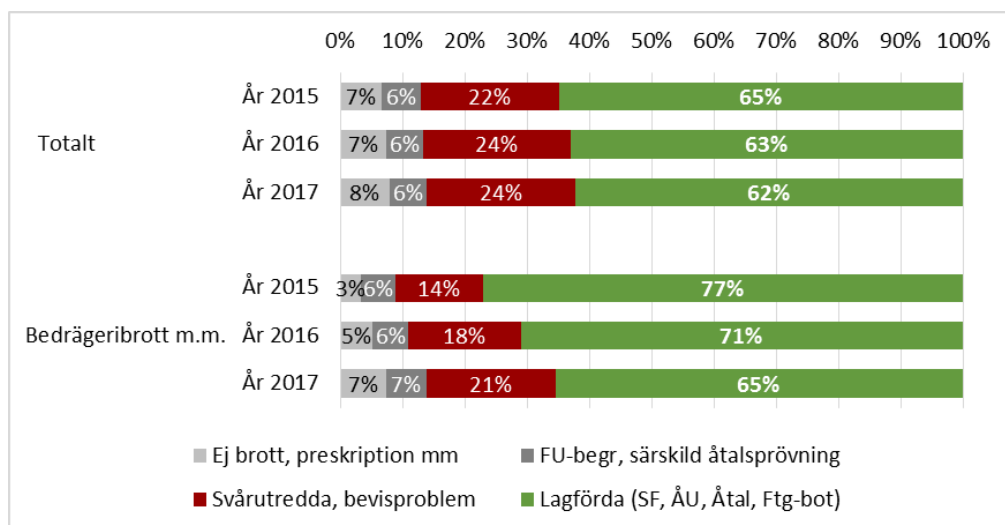
- **Ej brott, preskription m.m.** Brottsmisstankar där det under utredningen/handläggningen framkommer att misstankarna omöjligt kan leda till lagföring.
- **Förundersökningsbegränsning, särskild åtalsprövning.** Brottsmisstankar som inte bör utredas, t.ex. av processekonomiska skäl.
- **Svårutredda, bevisproblem.** Inbegriper brottsmisstankar med mycket varierande grad av förutsättning för lagföring, men åtminstone med någon teoretisk möjlighet till detta.
- **Lagföring.** Brottsmisstankar som avslutats med strafföreläggande, åtalsunderlåtelse, åtal eller företagsbot.

Dessutom fattar åklagare ett antal beslut som innebär att handläggning inte ska ske vid Åklagarmyndigheten. Det kan till exempel bero på att brottsmisstanken ska utredas vidare av en annan myndighet eller att misstanken redan har registrerats. Denna typ av beslut är exkluderade från ”antal beslut” i den här rapporten eftersom de inte innebär att åklagaren har tagit ställning i åtalsfrågan.

I figur 8 framgår beslutsfördelningen under 2015–2017 i de fyra kategorier där åklagare tagit ställning i åtalsfrågan. Orsaken till att andelen lagföringsbeslut har sjunkit under perioden är att fördelningen under 2015 och 2016 påverkades av ett stort antal beslut om åtal avseende bedrägerier i ett fåtal ärenden. Utvecklingen för bedrägeribrott m.m. illustreras i den nedre delen av diagrammet.

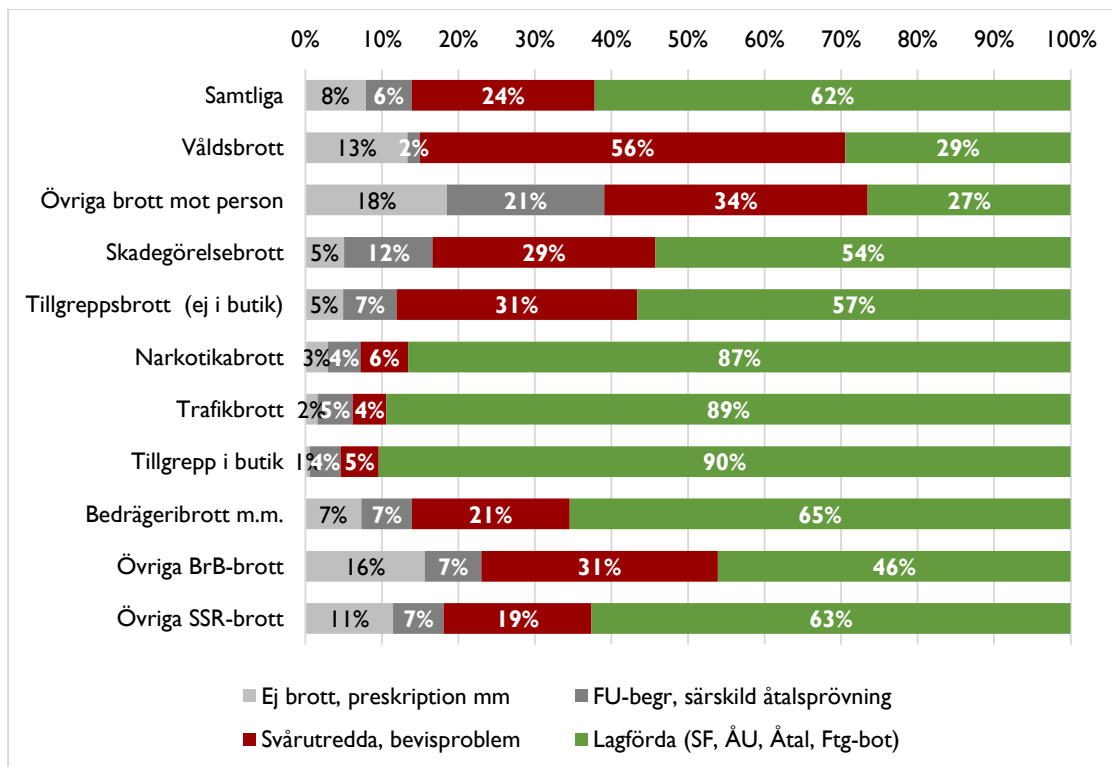
¹⁸ Andel beslut om att skicka tillbaka förundersökningen till polisen i relation till antal brottsmisstankar med beslut i åtalsfrågan.

Figur 8. Uppklaringsbarhet, procentuell fördelning av beslut på misstankar hos åklagare 2015–2017

Av samtliga åklagarbeslut 2017 avsåg 14 procent beslut som innebär att brottsmisstanken inte kan eller bör utredas (ej brott, preskription m.m. och förundersökningsbegränsning, särskild åtalsprövning). Knappt en fjärdedel (24 %) lades ned av andra skäl, främst på grund av bevisproblem. Det innebär vanligen att det inte gått att bevisa att den eller de som varit misstänkta har gjort sig skyldiga till brottet och att en fortsatt utredning inte bedöms kunna förändra bevisläget och leda till fällande dom. Lagföringsbesluten utgjorde 62 procent.

Figur 9. Uppklaringsbarhet, procentuell fördelning på misstankar hos åklagare, per brottskategori 2017

Som framgår av figur 9 skiljer sig fördelningen mellan dessa olika kategorier av beslut påtagligt mellan olika brottstyper, även om beslutsfördelningen inom respektive kategori är relativt stabil över tid. Fördelningen av de olika beslutstyperna kan variera mellan brottstyperna även om lagföringsandelen är på samma nivå. Det framgår tydligt vid jämförelse mellan grupperna våldsbrott och övriga brott mot person, där det för den sistnämnda gruppen är klart vanligare att brottsmisstanken avslutats med ett beslut som innebär att misstanken inte kan eller bör utredas vidare, medan våldsbrotten oftare avslutas på grund av svårigheter med bevisning. Skillnaden i exemplet beror på att brottskategorin övriga brott mot person i hög grad består av ärekränkingsbrott och andra brott som bara under särskilda förutsättningar faller under allmänt åtal.

Andel lagföringsbeslut hos åklagare

Totalt sett minskade andelen lagföringsbeslut, ställt i relation till antalet brottsmisstankar med åklagarbeslut, med cirka 1 procentenhet under 2017 jämfört med året innan. Mest minskade andelen lagföringsbeslut i brottskategorierna bedrägeribrott m.m. (- 5,8 procentenheter) och övriga brottsbalksbrott (- 3,4 procentenheter). I kategorin bedrägeribrott m.m. är det åtalsbesluten som minskat mest, men det finns även en generell minskning av antalet beslut om åtalsunderlåtelse, oavsett brottstyp. En ökning av antalet beslut att inte väcka åtal efter slutredovisad förundersökning påverkar också i viss mån lagföringsandelen negativt, även om det har störst påverkan på måttet lagföringskvot (se avsnitt *Utredningarnas kvalitet*).

Vid fyra av de sju åklagarområdena minskade lagföringsandelen, medan den ökade för övriga tre. Förändringarna är relativt små, utom vid ett åklagarområde där lagföringsandelen minskade med 8 procentenheter, vilket hänger samman med minskningen av antalet lagföringsbeslut för bedrägeribrott m.m. Lagföringsandelen 2017 låg på mellan 61 och 67 procent för de olika åklagarområdena.

De analyser som Åklagarmyndigheten har gjort av lagföringsstatistiken visar att utfallet påverkas av flera faktorer som inte handlar om förmågan att samla bevisning till stöd för åtal eller annan lagföring. Inte minst påverkas den statistiska lagföringsnivån av ärendesammansättningen. I vissa brottskategorier lagförs nio av tio brottsmisstankar (se figur 9). Det är fråga om enkla brott som utreds av polis och redovisas som färdiga utredningar. I andra brottskategorier är lagföringsnivån knappt tre av tio. Redan små förändringar av ärendesammansättningen påverkar därför den totala lagföringsnivån, även om lagföringsandelen för de enskilda brottskategorierna är oförändrad.

Handläggningstider

- Medelgenomströmningstiderna ökade inom polisen.
- Inom Åklagarmyndigheten ökade medelgenomströmningstiderna något men är fortfarande på låga nivåer.

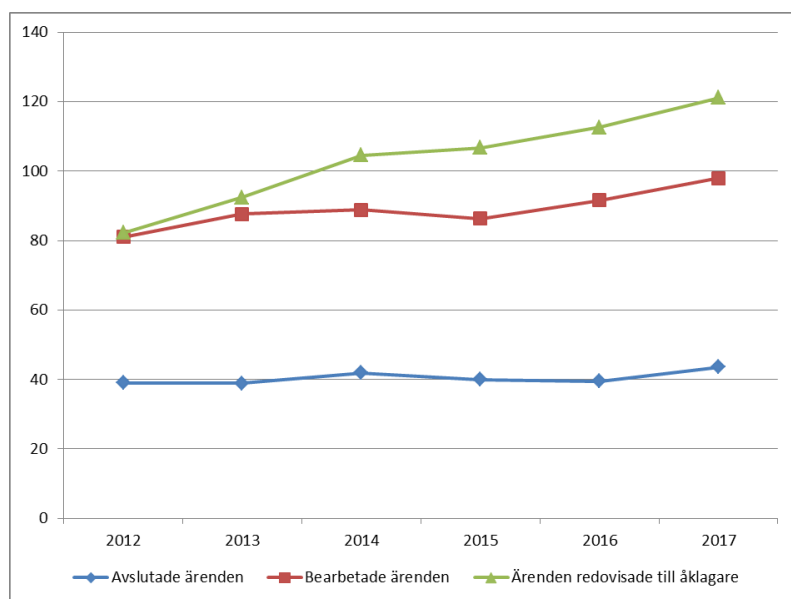
Medelgenomströmningstiden för polisens avslutade ärenden¹⁹ låg under perioden 2012–2016 på knappt 40 dagar. Sammantaget och i medeltal har det alltså tagit ungefär lika lång tid att hantera avslutade ärenden.

Under 2017 ökade medelgenomströmningstiden för både avslutade ärenden och bearbetade ärenden²⁰ jämfört med 2016. De avslutade ärendena tog i genomsnitt 44 dagar jämfört med 40 dagar och de bearbetade ärendena tog i genomsnitt 98 dagar jämfört med 92 dagar året innan.

Medelgenomströmningstiderna skiljer sig kraftigt åt mellan de olika brottskategorierna men ökade för det stora flertalet. Skillnaderna hänger samman med brottets karaktär, om det är ett så kallat ingripandebrott eller offerbrott.

Även medelgenomströmningstiden för ärenden redovisade till åklagare²¹ ökade, från 113 dagar till 121 dagar. Att medelgenomströmningstiderna ökade beror delvis på det arbete som gjordes för att avsluta äldre bearbetade ärenden från 2016.

Figur 10. Medelgenomströmningstid (dagar) för avslutade ärenden, bearbetade ärenden och ärenden redovisade till åklagare 2012–2017

Beslutstiderna – tiderna från det att ett färdigt beslutsunderlag kommer in fram till ett fattat åklagarbeslut – är något som åklagarna till största delen själva förfogar över. Tiden kan läggas till polisens medelgenomströmningstid för att få en mer komplett bild av hela genomströmningstiden för utredning och

¹⁹ Från inkommet ärende till slutredovisat ärende (redovisade till åklagare, nedlagda, överlämnade till annan myndighet).

²⁰ Från inledd förundersökning till avslutat ärende (redovisat till åklagare eller nedlagt).

²¹ Från inkommet ärende till redovisat till åklagare.

lagföring. Den genomsnittliga beslutstiden ökade något under 2017, från 15 till 16 dagar. Vid fem av de sju geografiska åklagarområdena ökade beslutstiden, och den varierar mellan 13 och 22 dagar.

För brottsgrupper som generellt sett kräver mer omfattande utredningar, exempelvis bedrägeribrott och brott mot person, är genomströmningstiderna något längre, medan de för enklare ärenden som trafikbrott och butikstillgrepp är kortare. För hälften av alla brottsmisstankar är beslutstiden fem dagar eller kortare.

Allmänhetens förtroende och bemötandet av brottsutsatta

- Förtroendet för rättsväsendet minskade sedan föregående år.
- Hälften av de brottsutsatta hade en positiv erfarenhet av polisens arbete.

Det är angeläget att de som utsatts för brott anser att de har fått ett professionellt bemötande av polis och åklagare, inte minst för *förtroendet* för vår verksamhet och därmed för benägenheten att anmäla brott och delta i brottsutredningar som leder till att brott kan klaras upp.

Allmänhetens förtroende

Den nationella trygghetsundersökningen (NTU) som Brå genomför årligen visar att förtroendet för rättsväsendet är relativt stabilt men under perioden 2016–2017 minskade det och är nere på liknande nivå som när mätningarna startade 2006. Andelen i befolkningen som uppger att de hade ett stort förtroende för rättsväsendet som helhet låg på 55 procent, vilket är en minskning med 6 procentenheter sedan 2016. I undersökningen som avser 2017 uppgav 54 respektive 44 procent att de hade stort förtroende för polis och åklagare, vilket är 7 respektive 6 procentenheter lägre än 2016. Det kan jämföras med 2006 då 55 respektive 43 procent uppgav att de hade stort förtroende för polis och åklagare. Motsvarande siffror för rättsväsendet som helhet var 55 procent 2017 och 54 procent 2006. Förtroendet för polisens sätt att bedriva sitt arbete är mycket likt det för rättsväsendet som helhet. Brå anger att detta sannolikt beror på att många främst tänker på polisen, den myndighet som de flesta har kännedom om, när de svarar på frågan om rättsväsendet som helhet. Åklagarmyndighetens lägre siffror hänger samman med att myndighetens arbete är mindre känt, 23 procent angav att de inte hade någon åsikt på frågan om förtroende.

Bemötandet av brottsutsatta

Av de som varit i kontakt med polisen under de senaste tre åren på grund av utsatthet för brott hade drygt hälften en positiv erfarenhet av polisens arbete. Den negativa erfarenheten var dock större (28 %) bland personer som utsatts för hot- eller våldsbrott än bland personer som utsatts för andra typer av brott (15 %). Polisens tillgänglighet och bemötande är det som de brottsutsatta var mest positiva till, medan informationen de fick och polisens effektivitet var det som de var mindre nöjda med. Andelen med positiva erfarenheter av polisen minskade marginellt mellan 2016 och 2017, från 55 till 54 procent. För åklagare minskade motsvarande siffra från 51 till 48 procent under samma period.

Särskilt viktiga samverkansområden

- Antalet inkomna ärenden om sexualbrott ökade, medan ärenden om våld i nära relation minskade något.
- Det är fler personer som lagfördes för sexualbrott. Antalet som lagfördes för brott mot barn var i stort sett oförändrat. Utvecklingen av antalet lagförda för våld i nära relation är svår att dra slutsatser av, på grund av förändringar i registreringen.
- För samtliga dessa brottstyper har myndigheterna fäst stor uppmärksamhet vid att utveckla och tillämpa metoder som skapar bästa möjliga förutsättningar för lagföring. Brott mot barn ställer alldeles särskilda krav på en välfungerande samverkan mellan många aktörer.
- Det gjordes fler förenklade tillgångsutredningar och antalet ärenden med yrkanden om att förverka utbyte av brott ökade.
- Myndigheternas arbete med att återta vinster av brott utvecklades, bland annat genom utökad resurs och samverkan mellan åklagarrevisorer och finansiella utredare, men det finns potential för ytterligare förbättringar.

Som redan tidigare nämnts finns det särskilda förväntningar på att polisens och åklagarens samverkan ska vara väl utvecklad för vissa brottstyper. För att kunna leva upp till förväntningarna om effektivitet och kvalitet behöver polis och åklagare ha ett nära samarbete och ett särskilt fokus på att utarbeta gemensamma metoder för den enskilda brottstypen.

Myndigheterna har identifierat några områden som medför särskilda utmaningar, men för vilka det samtidigt är särskilt viktigt att vi har god förmåga. Det är också områden som i mycket hög grad utreds gemensamt av polis och åklagare.

Samverkansområdena sexualbrott och brott mot barn överlappar varandra i för vissa brott. Det vill säga att ärenden som ingår i sexualbrott även ingår i kategorin brott mot barn om sexualbrotten specifikt är mot barn.

Sexualbrott

Tabell 2. Övergripande resultatmätt för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten 2015–2017 avseende sexualbrott

		2015	2016	2017	Förändring %, %-enheter
	(Källa)				2016-2017
Antal inkomna ärenden till polisen	(P)	12 128	13 611	14 765	8,5 %
Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)	(P)	18,8%	17,9%	16,9%	- 1,0 %-enheter
Antal ärenden redovisade till åklagare	(P)	2 025	2 036	2 141	5,2 %
Antal öppna ärenden totalt (både åklagar- och polisleda FU)	(P)	3 247	3 946	4 605	16,7 %
Antal lagföringsbeslut av åklagare ¹	(ÅM)	3 706	3 434	3 122	- 9,1 %
Andel brottsmisstankar som lett till lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	38,0%	35,5%	30,5%	- 5,1 %-enheter
Antal personer med lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	1 218	1 253	1 385	10,5 %
Medelgenomströmningstid (dagar) för ärenden redovisade till åklagare	(P)	168	160	177	10,6 %
Genomströmningstid (från färdigt fu-protokoll till åklagarbeslut)	(ÅM)	16	15	16	6,5 %

¹ Med lagföring och lagföringsbeslut avses åklagares beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

Ett prioriterat område är sexualbrott, vilket är en gemensam benämning på brott mot en persons sexuella integritet, som våldtäkt, sexuellt tvång, sexuellt utnyttjande och sexuellt ofredande. Det är en brottstyp där det genomförts förundersökning i en mycket stor majoritet av ärendena. Förundersökningsandelen är på 88 procent, och i merparten av ärendena är en åklagare förundersökningsledare.

Antalet inkomna ärenden ökade (+ 1 154, + 8,5 %) jämfört med 2016. Ökningen gäller antalsmässigt främst fullbordad våldtäkt, grov våldtäkt mot flicka 15–17 år/mot kvinna, sexuellt ofredande mot flicka 15–17 år/mot kvinna. Ärenden redovisade till åklagare ökade (+ 105, + 5,2 %) och utredningsandelen minskade marginellt, från knappt 18 procent 2016 till knappt 17 procent 2017.

Under perioden 2015–2017 har antalet personer som lagförts för sexualbrott ökat kontinuerligt, det senaste året med 10,5 procent. Att antalet lagföringsbeslut (- 9,1 %) och andelen brottsmisstankar som lett till lagföring (- 5,1 procentenheter) samtidigt har sjunkit hänger samman med att det under 2015 och 2016 väcktes åtal i några omfattande ärenden, främst avseende sexualbrott över nätet, med omkring 500 brottsmisstankar vardera. Om man bortser från dessa ärenden var andelen sexualbrottsmisstankar som ledde till lagföring 32 procent under både 2015 och 2016. Några motsvarande extremt stora ärenden förekom inte under 2017.

Genomströmningstiderna ökade kraftigt jämfört med 2016, medelgenomströmningstiden för ärenden redovisade till åklagare ökade från 160 till 177 dagar. Även beslutstiden hos åklagare ökade med en dag.

Sexualbrott är ofta svåra att utreda, vilket kan leda till långa utredningstider. Polis och åklagare fortsätter arbetet för att minska genomströmningstiderna. Den ökade medelgenomströmningstiden är särskilt bekymmersam med hänsyn till att även antalet öppna ärenden har ökat kraftigt (+ 16,7 %). Detta tyder på att det inte enbart är balansbearbetningar som förklarar att medelgenomströmningstiderna ökade.

Vad gäller lagföringen kan konstateras att bevisvärigheterna beträffande denna brottstyp inte sällan leder till att förundersökningen avseende en stor del av brottsmisstankarna läggs ned. Att antalet lagförda personer har ökat de senaste åren är därför positivt. Samtidigt kan konstateras att antalet och andelen lagförda sexualbrott har sjunkit något, även om man bortser från de enstaka ärenden med många brottsmisstankar som påverkat statistiken. Sammanfattningsvis talar resultaten för att den aktuella ärendegruppen inte har handlagts och avgjorts i önskad utsträckning, men att förmågan att klara upp brott är förhållandevis stabil.

De särskilda utmaningar som sexualbrotten innebär utredningsmässigt medför att detta är ett område där polis och åklagare ständigt måste utveckla sina arbetsmetoder. Under året utvecklades och infördes Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens gemensamma projekt ”Brott mot barn, våld i nära relation och sexualbrott mot vuxna och barn – ett utvecklat bästa arbetssätt”. Bland annat har två checklistor för åklagare och poliser avseende våldtäktsutredningar tagits fram. Sedan början av 2017 pågår införandet av ett utvecklat arbetssätt i verksamheten. Det sker i samarbete mellan nationellt ansvarig områdeschef vid Åklagarmyndigheten, Polismyndighetens utvecklingscentrum Väst och utvecklingscentrum Mitt. Under hösten 2017 påbörjades en uppföljning av hur det utvecklade arbetssättet införts i olika delar av polisens och åklagarnas arbete. Arbetet med uppföljningen fortsätter under del av 2018.

Under 2017 reviderades polisens metodstöd vid grova våldsbrott (Pug). Ett viktigt syfte med revideringen var att föra in sexualbrott (våldtäkter) bland de brott som ska utredas i enlighet med metodstödet, för att på så sätt skapa bättre förutsättningar för stabila och robusta utredningar. En ytterligare åtgärd för att förbättra utredningsarbetet inom detta område är att utifrån ett rättskedjersperspektiv skapa nationella riktlinjer för spårsäkring och då särskilt hur de olika berörda myndigheterna ska hantera de särskilda spårsäkringssatser som ska användas i samband med misstanke om sexuella övergrepp. Arbetet leds av Polismyndigheten och bedrivs i nära samverkan med Åklagarmyndigheten, Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) och Rättsmedicinalverket (RMV).²²

²² Arbetet ska vara klart under 2018.

Brott mot barn

Tabell 3. Övergripande resultatmått för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten 2015–2017 avseende brott mot barn

					Förändring %, %-enheter
	(Källa)	2015	2016	2017	2016-2017
Antal inkomna ärenden till polisen	(P)	29 633	34 342	34 801	1,3 %
Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)	(P)	18,2%	16,2%	15,1%	- 1,1 %-enheter
Antal ärenden redovisade till åklagare	(P)	4 317	4 396	4 299	- 2,2 %
Antal öppna ärenden totalt (både åklagar- och polisleda FU)	(P)	6 081	7 362	7 607	3,3 %
Antal lagföringsbeslut av åklagare ¹	(ÅM)	6 655	6 322	6 044	- 4,4 %
Andel brottsmisstankar som lett till lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	27,5%	25,3%	24,1%	- 1,2 %-enheter
Antal personer med lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	3 319	3 268	3 312	1,3 %
Medelgenomströmningstid (dagar) för ärenden redovisade till åklagare	(P)	143	139	154	10,8 %
Genomströmningstid (från färdigt fu-protokoll till åklagarbeslut)	(ÅM)	14	14	14	5,8 %

¹ Med lagföring och lagföringsbeslut avses åklagares beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

Brott mot barn kan i många, men inte alla, fall identifieras via brottskoder. Statistiken här omfattar i huvudsak misshandel, olaga hot och ofredande, sexualbrott, fridskränkingsbrott och rån, där brottsoffret var under 18 år, det vill säga brott där utredningen ska bedrivas med särskild skyndsamhet (särskild frist) enligt 2 a § förundersökningskungörelsen (1947:948).

Brott mot barn är en brottstyp där det genomförts förundersökning i en majoritet av ärendena (82 procent). I merparten av ärendena är en åklagare förundersökningsledare.

Antalet inkomna ärenden avseende brott/våld mot barn ökade marginellt (+ 459, + 1,3 %) jämfört med 2016 och uppgick 2017 till cirka 34 800 inkomna ärenden. Många av brottskoderna har förändrats över tid och det är därför svårt att uttala sig om utvecklingen. Men ökningen 2017 kan främst härledas till rån mot privatperson under 18 år, utnyttjande/grovt utnyttjande av barn för sexuell posering, misshandel, ej grov mot pojke 7–14 år samt fullbordad våldtäkt inkl. grov mot flicka 15–17 år.

Lagföringen av brott mot barn mätt som antal personer med lagföringsbeslut ökade marginellt jämfört med 2016 (+ 1,3 %). Antalet och andelen lagföringsbeslut har däremot fortsatt att minska efter den minskning som skedde även mellan 2015 och 2016. Dessa lagföringsmått avser antal beslut (ett beslut per brottsmisstanke) och minskningarna förklaras av samma stora ärenden under 2015 och 2016 som för sexualbrott, då ärendena avsåg unga målsägande. Eftersom kategorin brott mot barn innehåller klart fler brottsmisstankar än kategorin sexualbrott påverkas dock inte lagföringsmåten för brott mot barn i lika hög utsträckning av de stora ärendena.

Medelgenomströmningstiden för ärenden redovisade till åklagare ökade kraftigt från 2016 (från 139 till 154 dagar). Beslutstiden hos åklagare är 14 dagar, vilket är oförändrat de senaste tre åren.

Genom att införa en särskild frist inom vilken brott mot barn som huvudregel ska utredas har lagstiftaren tydligt pekat på vikten av att sådana brott utreds effektivt. Särskilt med beaktande av detta behöver genomströmningstiderna förbättras. Därtill kommer att antalet öppna ärenden också har ökat (+ 3,3 %), vilket sammantaget tyder på att polis och åklagare inte i önskad utsträckning handlagt och avgjort brott mot barn.

Det är givetvis viktigt att det finns en god förmåga att klara upp brott, något som är en särskild utmaning då brott mot barn ofta är förknippade med bevisvärigheter. Att antalet personer med lagföringsbeslut har ökat något och att antalet och andelen lagföringsbeslut i grunden ligger förhållandevis stabilt är därför positivt. Den sammantagna bilden är emellertid att det är fortsatt angeläget för polis och åklagare att ha ett gemensamt fokus på förmågan att klara upp brott mot barn och att utredningarna ska bedrivas effektivt.

Den välutvecklade lokala samverkan mellan polis och åklagare, och ofta även socialtjänsten och sjukvård, i anslutning till barnahus är en tydlig framgångsfaktor i utredningar om brott mot barn. Att åklagare på ett tidigt stadium aktivt kommer in i utredningarna genom att till exempel närvara vid förhör bidrar till ett bättre flöde i ärendena. Det är därför positivt att projektet för att möjliggöra åklagarnärvaro vid flera förhör via videolänk har fortsatt och att allt fler lokaler har fått teknisk utrustning för att göra det möjligt att på distans närvara vid förhör.

Som tidigare nämnts pågick under 2017 det gemensamma projektet om en översyn och modernisering av metodstödet *Ett utvecklat bästa arbetssätt* för brott i nära relationer och mot barn samt sexualbrott mot barn och vuxna. Genom att ytterligare utveckla samverkan mellan myndigheterna är avsikten att öka samsynen kring kvaliteten i bevissäkringen samt att korta handläggningstiderna.²³

²³ Projektet slutfördes under 2017 och införandet av metodstödet pågår i både Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten. Detta arbete beräknas vara avslutat under första kvartalet 2018.

Våld i nära relation

Tabell 4. Resultatmätt för Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten 2016–2017 avseende våld i nära relation

				Förändring %, %-enheter
	(Källa)	2016	2017	2016-2017
Antal inkomna ärenden till polisen	(P)	11 309	10 888	- 3,7 %
Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)	(P)	20,3%	19,5%	- 0,8 %-enheter
Antal ärenden redovisade till åklagare	(P)	2 394	2 021	- 15,6 %
Antal öppna ärenden totalt (både åklagar- och polisleda FU)	(P)	3 201	3 689	15,2 %
Antal lagföringsbeslut av åklagare ¹	(ÅM)	2 593	2 204	- 15,0 %
Andel brottsmisstankar som lett till lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	17,2%	16,4%	- 0,8 %-enheter
Antal personer med lagföringsbeslut ¹	(ÅM)	2 002	1 684	- 15,9 %
Medelgenomströmningstid (dagar) för ärenden redovisade till åklagare	(P)	133	147	10,5 %
Genomströmningstid (från färdigt fu-protokoll till åklagarbeslut)	(ÅM)	13	14	6,2 %

¹ Med lagföring och lagföringsbeslut avses åklagares beslut om åtal, strafföreläggande, åtalsunderlåtelse och företagsbot.

I denna rapport används Åklagarmyndighetens definition av våld i nära relation. Det avser här misshandel mot den som man är eller varit gift eller sambo med, har gemensamma barn med eller är pojkvän/flickvän med, grov kvinnofridskränkning samt grov fridskränkning mot barn och vuxna.

Jämförelser görs enbart mellan åren 2016 och 2017 vilket beror på att det gjorts ett förtydligande av vilka brott som ska avses vara begångna i nära relation. Detta har medfört att antalet brott minskat betydligt för de aktuella brottskoderna och istället ökat för andra brottskoder. Det betyder att jämförelser med tidigare år inte är lämpliga att göra. Detta påverkar även under 2016 och 2017 då brott som hanterades under 2016 många gånger anmäldes tidigare.

Förundersökningsandelen är hög (98,0 %), och i merparten av ärendena genomfördes förundersökning. Dessa förundersökningar leds regelmässigt av åklagare.

Antalet inkomna ärenden som avser våld i nära relation minskade något mellan 2016 och 2017 (- 421, - 3,7 %). Under 2017 inkom det cirka 10 900 ärenden avseende våld i nära relation och antalet ärenden som redovisades till åklagare var drygt 2 000. Av de ärenden som inkom till polisen och där förundersökning inleddes redovisades knappt 20 procent till åklagare.

År 2017 fattade åklagare 2 200 lagföringsbeslut avseende närmare 1 700 personer för våld i nära relation. Mellan 2016 och 2017 minskade både antalet lagförda personer (- 15,9 %) och antalet lagföringsbeslut (- 15,0 %) kraftigt. Som nämnts kan denna minskning till viss del bero på den förändring av

registreringspraxis som skedde efter 2015. Det är därför svårt att bedöma den faktiska utvecklingen av antalet lagföringar i denna kategori.

Andelen brottsmisstankar som ledde till lagföring var 16 procent, vilket är en låg siffra jämfört med andra typer av brott. Den har även minskat något sedan 2016.

Medelgenomströmningstiderna för ärenden redovisade till åklagare ökade kraftigt, från 133 dagar till 147 dagar. Även beslutstiden hos åklagare ökade något, från 13 till 14 dagar.

Våld i nära relation är brottslighet som ofta inträffar i hemmet utan närvarande vittnen. Utredningar om sådana brott innefattar ofta bevissvårigheter och kräver särskild kompetens och erfarenhet, inte minst kopplat till bemötandefrågor. Att en stor andel av brottsmisstankarna beträffande våld i nära relation läggs ned visar att detta är ett område där det är angeläget att polis och åklagare gemensamt arbetar med metodutvecklingsfrågor så som man gjort i det tidigare nämnda nationella projektet *Ett utvecklat bästa arbetssätt*. Även regionala och lokala gemensamma samverkansgrupper och projektarbeten är emellertid vanligt förekommande eftersom det operativa arbetet med våld i nära relation ofta bedrivs i särskilda grupper av åklagare respektive poliser som samarbetar nära med varandra.

I ärenden om våld i nära relation är det relativt vanligt med ansökningar om kontaktförbud. Det är givetvis viktigt att kontaktförbudsärenden handläggs med hög kvalitet och inom den föreskrivna tidsfristen (som huvudregel inom en vecka). I slutet av 2016 utarbetade Åklagarmyndighetens Utvecklingscentrum Göteborg i dialog med företrädare för Polismyndighetens Utvecklingscentrum Väst och Noa därför rutiner för handläggning och direktiv för initiala utredningsåtgärder avseende kontaktförbud. Ett uttalat syfte är att öka förutsättningarna för ett strukturerat samarbete mellan polis och åklagare på lokal nivå. Under hösten 2017 gjordes en uppföljning av hur många åklagarkammare som träffat lokala överenskommelser med polisen kring hanteringen av kontaktförbud, liksom av erfarenheterna av de överenskomna rutinerna för handläggningen.

Brottsutbyte

Tabell 5. Övergrepande resultatmätt 2015–2017 avseende arbetet med återtagande av brottsutbyte

	(Källa)	2015	2016	2017	Förändring % 2016-2017
Antal ärenden med förverkandeyrkanden	(ÅM)	442	514	593	15,4 %
Antalet yrkanden om förverkanden	(ÅM)	1 149	1 194	941	- 21,2 %
Yrkanden om förverkanden i belopp, Mnkr	(ÅM)	110	70	368	425,7 %
Antal förenklade tillgångsutredningar	(ÅM)	478	485	569	17,3 %
Antal fördjupade tillgångsutredningar	(ÅM)	186	163	349	114,1 %

Möjligheterna till ekonomisk vinning är en av de främsta drivkrafterna bakom en stor del av brottsligheten i samhället. Genom arbetet med att återföra utbyte av brott i samband med utredning och lagföring kan drivkrafterna att begå brott minskas.

När tillgångar som har tagits från någon genom ett brott påträffas under en förundersökning ska de enligt huvudregeln lämnas tillbaka till den som har blivit av med tillgångarna. Detta sker bland annat i form av skadestånd till målsäganden. Om det inte går att utreda vem tillgångarna har tagits ifrån eller om det av annan anledning inte går att lämna tillbaka tillgångarna ska de förverkas som utbyte av brott. Det är då staten som får tillgångarna istället för att den som har begått brottet får behålla dem.

Det finns i dagsläget ingen samlad statistik över skadestånd kopplat till brottsutbyte. Statistik över brottsutbytesarbetet och dess resultat kan främst fås genom Åklagarmyndighetens uppföljning av bland annat förverkanden och tillgångsutredningar. Under året registrerades yrkanden om förverkande av utbyte av brott eller brottslig verksamhet i 593 ärenden, vilket är en ökning med 15,4 procent sedan året innan.

I vissa ärenden finns ett stort antal förverkandeyrkanden registrerade och vissa enskilda ärenden har yrkanden om många miljoner kronor. Det gör att både det sammanlagda antalet yrkanden och beloppssumman kan variera stort mellan åren. Mellan 2016 och 2017 sjönk antalet yrkanden om förverkanden med 21,2 procent medan beloppssumman steg kraftigt. Som underlag för dessa siffror finns för 2017 ett ärende med ett yrkande på närmare 300 miljoner kronor vilket förklarar den stora ökningen av beloppet. Statistiken för 2016 inbegriper ett ärende med 162 yrkanden, medan 2017 inte har något så omfattande ärende. Åklagarmyndigheten har i sin uppföljning gått över till att främst följa antalet ärenden där förverkandeyrkanden förekommer i syfte att tydligare se utvecklingen.

En tillgångsutredning görs på den misstänkta personen och personens närstående. Den består av att leta efter tillgångar och utreda ekonomiska förhållanden. Under 2017 genomfördes 569 förenklade tillgångsutredningar, antingen av åklagarrevisorer eller av tillgångsutredare hos polisen enligt åklagares direktiv. Det är en ökning jämfört med 2016 då motsvarande siffra var 485. Av de förenklade tillgångsutredningarna gick 349, det vill säga lite mindre än två tredjedelar, vidare till en mer omfattande tillgångsutredning, vilket kan jämföras med drygt en tredjedel året innan.

Även om den tillgängliga statistiken visar en positiv utveckling för arbetet med att återta brottsutbyte bör det finnas potential för ytterligare förbättringar. För att polis och åklagare ska bli mer effektiva krävs en bred kunskap och erfarenhet om dessa frågor inom myndigheterna. Det krävs även en väl utvecklad samverkan med andra myndigheter som Ekobrottsmyndigheten, Tullverket, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten har tillsammans med nämnda myndigheter fått i uppdrag av regeringen att utveckla och följa upp den myndighetsöverskridande samverkan som sker inom brottsutbytesområdet. Inom ramen för uppdraget gjordes i juni 2017 en genomlysning av samverkan för att identifiera utvecklingsbehov på såväl strategisk som operativ nivå. Det identifierades även ett antal framgångsfaktorer för det myndighetsöverskridande samarbetet.

För att på ett effektivt sätt ta tillvara de förhållandevis begränsade resurserna för arbetet med att eliminera ekonomiska fördelar av brott måste ansvarsfördelningen för olika uppgifter vara tydlig och väl definierad. Det gäller inte minst de finansiella utredarna hos Polismyndigheten och Åklagarmyndighetens revisorer. Under våren 2017 genomfördes ett myndighetsgemensamt projekt för att ta fram en arbetsbeskrivning och en arbetsordning med ett tydligt syfte att på ett effektivt sätt arbeta med att eliminera vinster av brott. I september undertecknades en överenskommelse mellan myndigheterna gällande rollfördelningen i enlighet med projektrapporten.

I början av året hölls en nationell konferens för myndigheternas finansiella utredare och revisorer. Konferensen var startskottet för bildandet av ett nationellt nätverk som ska fungera som plattform för erfarenhetsutbyte.

Bilaga 1 – Verksamhetsutfall per brottskategori

Polismyndigheten nationellt

Brottskategorier	Antal inkomna ärenden			Förändring %	Antal bearbetade ärenden			Förändring %	Antal ärenden redovisade till åklagare			Förändring %
	2015	2016	2017	2016-2017	2015	2016	2017	2016-2017	2015	2016	2017	2016-2017
Våldsbrott	125 416	129 629	125 670	-3,1%	107 833	109 854	110 476	0,6%	20 325	19 051	18 528	-2,7%
Övriga brott mot person	83 741	86 211	89 268	3,5%	41 200	45 316	50 532	11,5%	4 925	4 391	4 655	6,0%
Skadegörelsebrott	178 919	154 594	163 687	5,9%	19 001	17 769	18 375	3,4%	3 695	3 053	3 314	8,5%
Tillgrepsbrott (exkl. i butik)	442 048	419 376	406 333	-3,1%	102 674	90 531	92 097	1,7%	10 775	9 126	8 351	-8,5%
Narkotikabrott	49 688	50 123	55 395	10,5%	49 811	48 047	54 082	12,6%	30 261	28 930	32 111	11,0%
Trafikbrott	134 346	135 477	148 691	9,8%	71 335	70 498	79 014	12,1%	41 150	38 384	41 255	7,5%
Tillgrepp i butik	46 483	45 297	42 184	-6,9%	37 706	35 630	34 325	-3,7%	23 542	22 078	20 361	-7,8%
Bedrägeribrott m.m. ¹	149 440	158 129	146 705	-7,2%	68 501	59 716	66 255	11,0%	14 019	8 352	8 987	7,6%
Övriga BrB-brott	40 469	38 680	39 836	3,0%	24 374	24 131	26 638	10,4%	4 786	4 461	4 641	4,0%
Övriga SSR-brott	30 083	30 261	31 385	3,7%	21 524	20 949	22 253	6,2%	8 010	7 539	7 616	1,0%
Totalt	1 280 633	1 247 777	1 249 154	0,1%	543 959	522 441	554 047	6,0%	161 488	145 365	149 819	3,1%

Brottskategorier	Utredningsandel (andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden)			Förändring %-enheter	Förundersökningsandel (andel ärenden med inledd FU av avslutade ärenden)			Förändring %-enheter	Medelgenomströmningstid för ärenden redovisade till åklagare			Förändring %
	2015	2016	2017	2016-2017	2015	2016	2017	2016-2017	2015	2016	2017	2016-2017
Våldsbrott	18,8%	17,3%	16,8%	-0,6%	85,8%	86,5%	86,8%	0,4%	138	144	164	13,7%
Övriga brott mot person	12,0%	9,7%	9,2%	-0,5%	48,7%	53,3%	56,3%	3,0%	156	158	175	10,7%
Skadegörelsebrott	19,4%	17,2%	18,0%	0,9%	10,6%	11,5%	11,2%	-0,3%	139	153	164	7,0%
Tillgrepsbrott (exkl. i butik)	10,5%	10,1%	9,1%	-1,0%	22,9%	21,4%	22,4%	1,0%	120	126	142	12,3%
Narkotikabrott	60,8%	60,2%	59,4%	-0,8%	98,2%	98,3%	98,6%	0,3%	96	100	104	3,6%
Trafikbrott	57,7%	54,4%	52,2%	-2,2%	53,9%	52,6%	52,3%	-0,2%	57	74	83	12,4%
Tillgrepp i butik	62,4%	62,0%	59,3%	-2,6%	80,8%	79,9%	79,4%	-0,6%	44	50	64	28,5%
Bedrägeribrott m.m. ¹	20,5%	14,0%	13,6%	-0,4%	44,2%	37,7%	44,4%	6,7%	273	332	267	-19,7%
Övriga BrB-brott	19,6%	18,5%	17,4%	-1,1%	60,0%	63,5%	67,7%	4,2%	173	180	196	8,7%
Övriga SSR-brott	37,2%	36,0%	34,2%	-1,8%	70,3%	70,1%	69,6%	-0,5%	110	120	159	32,1%
Totalt	29,7%	27,8%	27,0%	-0,8%	42,1%	42,0%	43,9%	1,8%	107	113	121	7,6%

Brottskategorier	Antal nedlagda ärenden			Förändring %	Lagföringskvot (andel positiva lagföringsbeslut där FU letts av polis eller åklagare av beslutade brottsmisstankar)			Förändring %	Öppna ärenden total			Förändring %-enheter
	2015	2016	2017	2016-2017	2015	2016	2017	2016-2017	2015	2016	2017	2016-2017
Våldsbrott	105 662	108 347	109 096	0,7%	86,1%	87,0%	86,8%	-0,2%	30 698	34 671	34 635	-0,1%
Övriga brott mot person	79 699	80 737	85 101	5,4%	87,0%	85,9%	83,5%	-2,4%	10 959	12 767	12 905	1,1%
Skadegörelsebrott	176 079	151 895	161 617	6,4%	83,2%	84,0%	84,5%	0,5%	4 544	4 991	4 450	-10,8%
Tillgrepsbrott (exkl. i butik)	438 660	414 657	404 191	-2,5%	88,1%	88,5%	88,0%	-0,5%	17 589	18 097	16 638	-8,1%
Narkotikabrott	20 731	20 195	22 966	13,7%	96,0%	97,1%	96,6%	-0,5%	11 222	13 105	14 237	8,6%
Trafikbrott	85 680	91 059	104 227	14,5%	95,5%	95,4%	94,9%	-0,5%	16 735	19 455	18 375	-5,6%
Tillgrepp i butik	23 548	22 836	23 270	1,9%	96,6%	97,1%	97,0%	-0,1%	6 005	7 250	6 655	-8,2%
Bedrägeribrott m.m. ¹	140 361	149 955	140 367	-6,4%	94,1%	90,9%	86,8%	-4,1%	25 701	27 334	26 402	-3,4%
Övriga BrB-brott	35 447	33 148	34 481	4,0%	86,7%	89,6%	86,2%	-3,4%	9 226	10 359	11 347	9,5%
Övriga SSR-brott	22 585	22 291	24 240	8,7%	91,5%	92,6%	92,1%	-0,5%	8 376	9 058	8 706	-3,9%
Totalt	1 128 452	1 095 120	1 109 556	1,3%	93,0%	93,1%	92,2%	-0,9%	140 997	157 032	154 265	-1,8%

Utfallen för 2015 och 2016 kan avvika något från motsvarande utfall som redovisades i föregående års rapport. Avvikelserna beror på organisationskorrigeringar. Se bilaga 3 – Brottsindelning.

¹ I bedrägeribrott m.m. ingår även ekonomiska brott.

Åklagarmyndigheten nationellt

Brottskategorier	Antal inkomna brottsmisstankar			Förändring %	Antal beslut			Förändring %
	2015	2016	2017	2016-2017	2015	2016	2017	2016-2017
Våldsbrott	89 340	91 202	88 663	-2,8%	77 928	77 312	75 409	-2,5%
Övriga brott mot person	35 760	35 521	37 165	4,6%	30 922	29 241	30 614	4,7%
Skadegörelsebrott	9 755	8 857	8 618	-2,7%	7 859	7 016	7 056	0,6%
Tillgreppsbrott (ej i butik)	27 253	23 924	21 933	-8,3%	20 828	17 540	15 825	-9,8%
Narkotikabrott	72 422	66 027	72 554	9,9%	64 568	58 483	61 175	4,6%
Trafikbrott	65 820	64 716	66 950	3,5%	60 158	59 334	61 868	4,3%
Tillgrepp i butik	31 316	29 199	26 757	-8,4%	28 626	26 409	24 528	-7,1%
Bedrägeribrott m.m. ¹	49 982	36 685	47 510	29,5%	62 019	41 494	37 098	-10,6%
Övriga BrB-brott	22 501	22 609	23 651	4,6%	19 252	19 811	18 390	-7,2%
Övriga SSR-brott	34 934	30 004	28 651	-4,5%	31 595	24 594	24 483	-0,5%
Summa	439 083	408 744	422 452	3,4%	403 755	361 234	356 446	-1,3%

Brottskategorier	Antal lagföringsbeslut			Förändring %	Andel lagföringsbeslut av totalt antal brottsmisstankar med beslut			Förändring %-enheter
	2015	2016	2017	2016-2017	2015	2016	2017	2015-2016
Våldsbrott	24 025	22 695	22 197	-2,2%	31%	29%	29%	0,1%
Övriga brott mot person	9 310	7 735	8 115	4,9%	30%	26%	27%	0,1%
Skadegörelsebrott	4 508	3 971	3 826	-3,7%	57%	57%	54%	-2,4%
Tillgreppsbrott (ej i butik)	12 220	10 017	8 963	-10,5%	59%	57%	57%	-0,5%
Narkotikabrott	55 272	51 179	52 943	3,4%	86%	88%	87%	-1,0%
Trafikbrott	53 753	53 104	55 323	4,2%	89%	90%	89%	-0,1%
Tillgrepp i butik	25 643	24 002	22 178	-7,6%	90%	91%	90%	-0,5%
Bedrägeribrott m.m. ¹	47 728	29 583	24 285	-17,9%	77%	71%	65%	-5,8%
Övriga BrB-brott	8 746	9 808	8 471	-13,6%	45%	50%	46%	-3,4%
Övriga SSR-brott	20 503	15 708	15 327	-2,4%	65%	64%	63%	-1,3%
Summa	261 708	227 802	221 628	-2,7%	65%	63%	62%	-0,9%

Brottskategorier	Genomströmningstid (från inkommen anmälan till åklagare till åklagarbeslut, åklagarledda)			Förändring %	Beslutstid (från färdigt fu-protokoll till åklagarbeslut)			Förändring %
	2015	2016	2017	2016-2017	2015	2016	2017	2016-2017
Våldsbrott	87	89	102	13,7%	15	13	14	11,4%
Övriga brott mot person	93	108	103	-4,8%	26	19	23	21,3%
Skadegörelsebrott	87	99	135	36,0%	18	15	15	3,0%
Tillgreppsbrott (ej i butik)	72	73	87	18,4%	16	17	15	-7,3%
Narkotikabrott	105	118	113	-4,8%	14	11	13	15,9%
Trafikbrott	60	71	66	-7,3%	9	8	11	31,2%
Tillgrepp i butik	35	37	36	-2,8%	8	7	9	17,5%
Bedrägeribrott m.m. ¹	346	402	205	-49,0%	27	35	34	-4,3%
Övriga BrB-brott	165	168	142	-15,3%	23	27	23	-15,3%
Övriga SSR-brott	162	154	194	26,0%	16	16	15	-5,5%
Summa	154	148	122	-17,1%	16	15	16	4,2%

¹ i bedrägeribrott m.m. ingår även ekonomiska brott.

Bilaga 2 – Definitioner av centrala begrepp och resultat

Avslutade ärenden: Antal slutredovisade ärenden, dvs. slutredovisade till åklagare, nedlagda, överlämnade till annan myndighet och därmed avslutade i Polismyndighetens diarium.

Bearbetade ärenden: Termen *bearbetade ärenden* används inom polisen och avser antalet slutredovisade (avslutade genom redovisning till åklagare eller genom nedläggning) ärenden med inledd förundersökning (FU) eller ärenden där förenklat redovisningsförfarande till åklagare (RB 23:22 m.m.) använts. Beslut om förundersökning ska ha fattats med en av beslutskoderna nedan. Notera att i antal bearbetade ärenden visas endast information om att beslut har fattats om att inleda FU/RB 23:22, inte med vilken av dessa beslutskoder.

- Förundersökning inleds
- Förundersökning utvidgas
- Förundersökning övertas
- Förundersökning anses inledd genom tvångsåtgärd
- Utredning jml. RB 23:22

Beslut: Varje brottsmisstanke hos Åklagarmyndigheten avslutas med ett beslut av åklagare. Här avses beslut om lagföring eller avskrivning, det vill säga beslut som innebär att handläggningen kan betraktas som avslutad. Med avskrivning avses här beslut som innebär att en förundersökning läggs ned eller inte inleds, samt beslut att inte väcka åtal avseende en färdigställd utredning. Antalet beslut är mindre än det totala antalet beslutade brottsmisstankar. Detta beror på att de brottsmisstankar som endast omfattas av beslut av administrativ karaktär, till exempel överflyttning mellan åklagarkammare eller att överföra förundersökningen till polisen, har exkluderats här.

Beslutstid: Antalet dagar (medelvärde) från det att en brottsmisstanke inkommer till en åklagarkammare med färdigt förundersökningsprotokoll eller motsvarande beslutsunderlag till dess att beslut fattats av åklagare. Denna genomströmningstid avser samtliga redovisade brottsmisstankar oavsett om polis eller åklagare varit förundersökningsledare.

Förenklat utredningsförfarande: Ärenden redovisade enligt 23 kap. 21 § tredje stycket och 22 § rättegångsbalken (RB 23:21 och RB 23:22). Grundläggande för en förundersökning är att förundersökningsprotokoll (FUP) ska föras över vad som framkommit av betydelse för utredningen. I vissa fall finns det möjlighet att använda sig av ett förenklat utredningsförfarande, t.ex. där den normala påföljden är böter och när brottsutredning för enklare brott kan ske direkt på plats. Syftet med att tillämpa det förenklade utredningsförfarandet är huvudsakligen att spara tid och uppnå en förenklad process.

Förundersökningsandel: Andel ärenden med genomförd förundersökning av avslutade ärenden. Med inledd förundersökning avses samma som beskrivs i stycket *bearbetade ärenden* ovan.

Förundersökningsbegränsning: Förundersökningsbegränsning innebär att man begränsar en brottsutredning till att enbart omfatta de mest väsentliga delarna, eller att vissa brott inte utreds alls. Det handlar oftast om att en och samma person är misstänkt för många brott och att straffet inte skulle påverkas av om man utreder ännu ett. Syftet är att resurserna ska användas så effektivt som möjligt.

Genomströmningstid: Antalet dagar (medelvärde) från det att en brottsmisstanke inkommer till åklagarkammaren till dess att beslut fattats av åklagare. Denna genomströmningstid bygger endast på åklagarledda förundersökningar. Definitionen är ändrad från föregående år till att numera endast hantera

åklagarledda förundersökningar. Tidigare kunde brottsmisstankar ligga till grund för beräkningen som felaktigt eller temporärt lottats in som åklagarledda. De brottsmisstankar som inte längre ingår i underlaget hade ofta korta genomströmningstider, vilket innebär att den nya definitionen ger längre genomsnittstider. Statistiken för 2015 och 2016 har uppdaterats.

Inkomna brottsmisstankar till åklagare: Antalet brottsmisstankar som inkommit till åklagare, antingen genom anmälan om brott där åklagare ska vara förundersökningsledare eller som färdig utredning där polisen, eller i vissa fall annan myndighet, ansvarat för utredningen.

Inkomna ärenden till polisen: Antal inkomna/upprättade handlingar/anmälningar som registrerats, diarieförts och godkänts (granskningsdatum finns) i polisens diarium. Ett inkommet ärende kan innehålla flera anmälda brott. Observera att trafikärenden som resulterat i en på plats godkänd ordningsbot inte ingår i detta mått.

Kompletteringsvolym. Antalet beslut om att förundersökning ska ledas av polis (främst begäran om komplettering) dividerat med det totala antalet beslut i åtalsfrågan. Antalet beslut om att återföra fullledarskapet kan, med avsteg från normala principer för statistiken, ingå i underlaget flera gånger för varje brottsmisstanke om komplettering begärs flera gånger. Trots detta kan de inte fångas till hundra procent utan underlaget får ses som "minst" så många kompletteringar. En stor kompletteringsvolym indikerar att åklagarna i hög utsträckning ansett att den slutredovisade utredningen saknar väsentligt utredningsmaterial för att kunna ligga till grund för ett lagföringsbeslut.

Lagförda personer: Antal personer med lagföringsbeslut på någon brottsmisstanke i ärendet. Lagföringsbeslut definieras nedan.

Lagföringsbeslut: I begreppet lagföring ingår åklagarens beslut om åtal, strafföreläggande och åtalsunderlåtelse (inklusive straffvarning) – det vill säga att brottsutredningen avslutas utan någon påföljd – samt beslut om företagsbot.

Andelen lagföringsbeslut av antal brottsmisstankar med beslut: av antal brottsmisstankar med beslut: Antalet brottsmisstankar för vilka lagföringsbeslut fattats dividerat med antalet brottsmisstankar med beslut, dvs. där beslut om lagföring eller avskrivning fattats. Måttet används av Åklagarmyndigheten för att få en indikation på kvaliteten i förundersökningarna. Detta mått skiljer sig åt från det polisen använder sig av, se **Lagföringskvot**.

Lagföringskvot avser **andelen positiva lagföringsbeslut där förundersökning letts av polis eller åklagare av beslutade brottsmisstankar:** Antalet brottsmisstankar för vilka lagföringsbeslut fattats dividerat med antalet lagföringsbeslut samt beslut att inte väcka åtal i polis- och åklagarledda förundersökningar. Detta mått används inom polisen och skiljer sig från det mått som Åklagarmyndigheten använder genom att det inte avser beslut att lägga ned (eller inte inleda) förundersökning. Måttet används som ett kvalitetsmått på färdiga förundersökningar.

Effektiv lagföringskvot. Andel positiva lagföringsbeslut, exklusive åtalsunderlåtelse som inte avser ungdomar under 18 år, av beslutade brottsmisstankar i ärenden där förundersökning letts av Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten.

Medelgenomströmningstiden (dagar) för avslutade ärenden: Från inkommet ärende till slutredovisat ärende, dvs. slutredovisade till åklagare, nedlagda, överlämnade till annan myndighet och därmed avslutade i Polismyndighetens diarium.

Medelgenomströmningstiden (dagar) för bearbetade ärenden: Från inledd förundersökning till avslutat ärende, dvs. antingen redovisat till åklagare eller nedlagt. Tas fram genom att dividera summan av alla dagar ärenden har varit öppna med antalet bearbetade ärenden. Måttet används inom polisen.

Medelgenomströmningstiden (dagar) för ärenden redovisade till åklagare: Från inkommet ärende till redovisat till åklagare. Tas fram genom att dividera summan av genomströmningstid i dagar för ärenden redovisade till åklagare med antal ärenden redovisade till åklagare. Måttet används inom polisen.

Nedlagda ärenden: Antal ärenden som slutredovisats genom nedläggning innan utredning startats eller nedläggning av pågående utredning. Ärendet läggs ned genom beslut av Polismyndigheten eller Åklagarmyndigheten.

Nedlägningsandel: Andel nedlagda ärenden av avslutade ärenden.

Uppklaringsbarhet har delats in i fyra grupper. Syfte med indelningen är att tydliggöra i vilken mån ett brott är möjligt att klara upp.

Ej brott, preskription mm: Brottsmisstankar där det under utredningen/handläggningen framkommer att de inte kan eller ska leda till lagföring. Exempelvis kan det under utredningen ha framkommit att det inte är brott som lyder under allmänt åtal, det anmälda kan vara ringa fall eller inte brottsligt. I gruppen ingår även om gärningen är preskriberad och om den misstänkta har avlidit.

Förundersökningsbegränsning, särskild åtalsprövning: Brottsmisstankar som inte bör utredas av t.ex. processekonomiska skäl. Förundersökningsbegränsning innebär att man begränsar en brottsutredning till att enbart omfatta de mest väsentliga delarna, eller att vissa brott inte alls utreds. Särskild åtalsprövning krävs vid vissa typer av brott. Sådana brott får inte alls eller bara under speciella förutsättningar åtalas av åklagare.

Svårutredda, bevisproblem: Inbegriper brottsmisstankar med mycket varierande grad av förutsättning för lagföring, men åtminstone med någon teoretisk möjlighet till detta. Exempel är bevisproblem, att brottet skett utomlands eller att den misstänkte är på okänd ort eller utomlands.

Lagförda: Brottsmisstankar som avslutats med strafföreläggande, åtalsunderlåtelse, åtal eller företagsbot.

Utöver beslut om lagföring eller avskrivning fattar åklagare beslut av administrativ karaktär vilket innebär att handläggning inte ska ske vid Åklagarmyndigheten. Det kan exempelvis vara brottsmisstankar som avser misstänkta under 15 år, brottsmisstankar som ska kompletteras eller annars utredas ytterligare av polisen innan de eventuellt ska hanteras av Åklagarmyndigheten, eller dubletter som ska tas bort. Beslut av administrativ karaktär ingår normalt sett inte i resultatredovisningen eftersom åklagare inte tagit ställning i åtalsfrågan.

Utredningsandel: Andel ärenden redovisade till åklagare av bearbetade ärenden (ärenden med genomförd förundersökning).

Ärenden redovisade till åklagare: Antal ärenden som redovisats till åklagare avser de brottsärenden som i polisens register redovisats till åklagare och därmed avslutats i myndighetens diarium. Innehåller ärenden som redovisats till åklagare med:

- FU-protokoll
- FU-anteckning
- RB 23:22.

Öppna ärenden: Detta avser det mått som används inom polisen för både åklagar- och polisledda förundersökningar. Antal öppna ärenden mellan inskrivningsdatum och efterfrågad tidpunkt. Hänsyn tas inte till om ärendet har slutredovisats och återupptagits under perioden. Antalet beräknas per den sista varje månad vid ett fastställt körningstillfälle nästföljande månad.

Bilaga 3 - Brottindelning

Särskilt om indelningen av brottskategorier

Polisens utredningsresultat redovisas och bedöms normalt sett utifrån elva brottskategorier grupperade i tre brottsområden. Eftersom ekonomiska brott till största del hanteras av Ekobrottsmyndigheten har de få ärenden som polis/åklagare hanterat slagits ihop med bedrägeribrott m.m.

I februari 2017 beslutade rikspolischefen att Polismyndigheten ska säkerställa uppföljning av verksamheten för samtliga nivåer inklusive historisk data där så är möjligt. Detta beslut föranleddes bland annat av att det efter polisens omorganisation 2015 har funnits brister när det gäller att koppla organisatoriska enheter i den gamla myndighetsstrukturen till organisatoriska enheter i den nuvarande Polismyndigheten. Dessa kopplingar kunde till största del genomföras under 2017, vilket fått konsekvensen att smärre förändringar har inträffat i den historiska statistik som redovisas i bilaga 1 – *Verksamhetsutfall per brottskategori*, Polismyndigheten nationellt.

Eftersom Polismyndighetens organisation kontinuerligt förändras kommer de organisatoriska kopplingarna även fortsättningsvis att löpande behöva omprövas.

Våldsbrott

I brottskategorin ingår bland annat

- misshandel enligt 3 kap. 5–6 § BrB
- våldtäkt enligt 6 kap. 1, 4 § BrB
- olaga hot enligt 4 kap. 5 § BrB
- rån mot privatperson enligt 8 kap. 5, 6 § BrB
- grov kvinnofridskränkning enligt 4 kap. 4 a § BrB.

Övriga brott mot person

Brottskategorin består bland annat av brottstyperna

- ofredande enligt 4 kap. 7 § BrB
- ärekränkingsbrott enligt 5 kap. BrB
- hemfridsbrott (olaga intrång) enligt 4 kap. 6 § BrB
- dataintrång enligt 4 kap. 9 c § BrB
- sexuellt tvång/övergrepp/ofredande enligt 6 kap. BrB (ej våldtäkt)
- vållande till annans död enligt 3 kap. 7, 10 § BrB
- vållande till kroppsskada eller sjukdom enligt 3 kap. 8, 10 § BrB

Skadegörelsebrott

Brottskategorin består av

- skadegörelsebrott enligt 12 kap. BrB.

Tillgreppsbrott exkl. butikstillgrepp

Brottskategorin består av

- tillgreppsbrott enligt 8 kap. BrB, exklusive rån och tillgrepp i butik, varuhus o.d.

Narkotikabrott

I brottskategorin ingår bland annat brottstyperna

- innehav och bruk av narkotika samt överlåtelse enligt narkotikastrafflagen (1968:64)

- dopningsbrott enligt lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel.

Trafikbrott

I trafikbrott ingår

- brott mot trafikbrottslagen (1951:649)
- brott mot trafikförordningen (1998:1276)
- brott mot sjölagen (1994:1009), 20 kap.
- brott mot sjötrafikförordningen (1986:300)
- vållande till annans död i samband med trafikolycka, enligt 3 kap. 7 § BrB och övrig trafiklagstiftning.

De vanligast förekommande brottstyperna i trafikbrottslagen är olovlig körning/grov olovlig körning, rattfylleri/grovt rattfylleri och rattfylleri under påverkan av narkotika.

Tillgrepp i butik

I brottskategorin ingår brottstypen

- stöld, snatteri utan inbrott från butik, varuhus, kommersiell utställningslokal, enligt 8 kap., 1, 2, 4 § BrB.

Bedrägeribrott m.m.

Brottskategorin består av

- brott enligt 9 kap. BrB–bedrägeri och annan oredlighet
- brott mot bidragsbrottslagen (2007:612)
- ekonomisk brottslighet (hanteras till största del av Ekobrottsmyndigheten).

Övriga BrB-brott

Brottskategorin består av ett antal kapitel i brottsbalken. Det mest tongivande är

- 10 kap. BrB – förskingring och annan trolöshet.

Övriga specialstraffrättsliga brott

I brottskategorin ingår brott mot specialstraffrätten (exklusive trafikbrottslagen och narkotikabrottslagen), såsom

- brott mot alkohollagen (2010:1622)
- brott mot vapenlagen (1996:67)
- brott mot knivlagen (1988:254)
- brott mot miljöbalken (1998:808).

Brottskoder för särskilt viktiga samverkansområden

Sexualbrott

0610, 0611, 0613–0616, 0621–0628, 0631–0638, 0640–0682, 0684–0699, 9601–9606.

Brott mot barn

0351, 0353, 0354, 0362, 0364, 0409, 0418, 0420, 0422, 0423, 0426–0429, 0440, 0441, 0450–0453, 0470, 0472, 0474, 0476, 0478, 0480, 0481, 0484, 0485, 0488, 0489, 0610, 0611, 0615, 0616, 0621, 0623, 0625, 0627, 0637, 0640–0647, 0652–0659, 0668–0676, 0681, 0682, 0684–0699, 9301–9348, 9601–9604, 9806–9809.

Våld i nära relation

0411, 0412, 0422–0425, 9349, 9351, 9353, 9355, 9357, 9359, 9361, 9363, 9365, 9367, 9369, 9371.